

Rodna ideologija u medijima. Analiza sadržaja portala "narod.hr" i "index.hr".

Šalić, Marijana

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:215186>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

HRVATSKI STUDIJI

Marijana Šalić

**RODNA IDEOLOGIJA U MEDIJIMA.
ANALIZA SADRŽAJA PORTALA „NAROD.HR“ I
„INDEX.HR“**

Diplomski rad

Zagreb, 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

HRVATSKI STUDIJI

ODSJEK ZA KOMUNIKOLOGIJU

Marijana Šalić

**RODNA IDEOLOGIJA U MEDIJIMA.
ANALIZA SADRŽAJA PORTALA „NAROD.HR“ I
„INDEX.HR“**

Diplomski rad

Mentor: prof. dr. sc. Danijel Labaš

Sumentorica: dr. sc. Ana Volarić-Mršić

Zagreb, 2020.

Sadržaj

1. UVOD.....	6
2. MEDIJI I RODNA IDEOLOGIJA	7
2.1. Masovni mediji i medijska etika.....	7
2.2. Internetski portali.....	8
2.2.1. Internetski portal „narod.hr“	9
2.2.2. Internetski portal „index.hr“	9
2.3. Bioetika.....	9
2.3.1. Bioetika i spolnost	12
2.4. Rodna ideologija.....	17
2.4.1. Povijesni pregled rodne ideologije	18
2.4.2. Rodna ideologija u suvremenom društvu	23
2.4.3. Stav Katoličke crkve o rodnoj ideologiji.....	25
2.4.4. Istanbulska konvencija	27
3. METODOLOGIJA, CILJEVI, HIPOTEZE I REZULTATI ISTRAŽIVANJA	30
3.1. Metodologija istraživanja	30
3.2. Ukupan broj priloga o rodnoj ideologiji u navedenom periodu	31
3.3. Vrijednosna orijentacija naslova i sadržaja priloga	32
3.3.1. Kategorizacija pozitivnog priloga na „narod.hr-u“	34
3.3.2. Kategorizacija negativnog priloga na „index.hr-u“	35
3.4. Senzacionalistički pristup.....	36
3.4.1. Kategorizacija senzacionalističkih priloga na „narod.hr-u“	37
3.5. Autor priloga.....	39
3.6. Broj izvora	41
3.7. Broj komentara	43
3.8. Naslovi priloga	44
3.8.1 Naslovi priloga na portalu „narod.hr“	45
3.8.2. Naslovi priloga na portalu „index.hr“	47
3.9. Evaluacija u odnosu na postavljene hipoteze	48
4. ZAKLJUČAK.....	50
5. LITERATURA	52

Sažetak

U ovome diplomskom radu posebna je pozornost posvećena temi rodne ideologije koja polazi od opravdanosti razlikovanja spola i roda, ali i potrebe da čovjek sam bira kojeg je roda. U svrhu diplomskog rada provedena je analiza sadržaja portala index.hr i narod.hr. Cilj ovog rada je utvrditi jesu li su navedeni mediji u svojim priložima o rodnoj ideologiji pristrani, istražiti u kojoj mjeri oba medija podliježu senzacionalizmu, utvrditi izvore informacija u izvještavanju te koji od ova dva medija ima brojčano više priloga o ovoj tematici. Na temelju provedenog istraživanja donesen je zaključak o pretežno negativnoj konotaciji priloga o rodnoj ideologiji u konzervativno orijentiranom mediju narod.hr.

Ključne riječi: rodna ideologija, spol, rod, analiza sadržaja, narod.hr, index.hr, Istanbulska konvencija

Summary

In this thesis, special attention is paid to the topic of gender ideology which starts from the justification of the distinction between sex and gender, but also the need for a person to choose the gender freely.

An analysis of the content of the portals „index.hr“ and „narod.hr“ was conducted for the purpose of the thesis.

The aim of this thesis is to determine whether these media are biased in their articles regarding gender ideology, to investigate the extent to which both media are subject to sensationalism, to determine both the sources of information used in reporting and which of these two media has numerically more articles on this topic.

Based on the conducted research, a conclusion was reached on the predominantly negative connotation of the articles on gender ideology in the conservatively oriented portal „narod.hr“.

Keywords: gender ideology, sex, gender, content analysis, narod.hr, index.hr, Istanbul Convention

1. UVOD

U posljednjih nekoliko godina termin rodna ideologija često se spominjao u medijima, osobito hrvatskim upravo zbog ratifikacije Istanbulske konvencije 2018. godine. Gotovo da ne postoji medij u Hrvatskoj koji nije pisao o ovoj tematici. Bilo da govorimo o rodnoj teoriji, rodnoj perspektivi, *gender*-ideologiji, i tome slično, sve su to različiti nazivi za rodnu ideologiju koja je uspjela izazvati brojne polemike, debate, rasprave, podjele pa i svađe u našem društvu. Velik dio populacije, nikada nije čuo za termin rodna ideologija, što izaziva nedoumicu i moralne dvojbe kod velikog broja čitatelja.

Takozvana rodna ideologija smatra kako je opravdano razlikovati spol i rod, tj. da muški i ženski rod nisu biološka datost čovjeku, već da su čovjeku ta određenja nametnuta kulturološki, te da čovjek sam treba birati kojeg je roda.

Ovaj rad analizira sadržaj priloga, koji se odnose upravo na rodnu ideologiju, dva internetska portala "narod.hr" i "index.hr". Ovi internetski portali kroz svoje priloge promiču dva različita svjetonazora. Analiza objavljenih priloga o rodnoj ideologiji te njihova uzajamna usporedba može nam dati zanimljive rezultate o tome kojim se argumentima služi svaki od tih portala.

Cilj ovog rada jest utvrditi moguće pristranosti medija u svojim priložima o rodnoj ideologiji, zatim istražiti u kojoj mjeri oba medija podliježu senzacionalizmu te utvrditi izvore informacija u izvještavanju o ovoj tematici.

2. MEDIJI I RODNA IDEOLOGIJA

2.1. Masovni mediji i medijska etika

Pod pojmom mediji najčešće podrazumijevamo prenošenje vijesti ili određeno sredstvo komuniciranja. Mediji svoje korijene imaju u začecima društvenih zajednica koje su imale potrebe za javnim priopćavanjem informacija (Marić, 2003: 17). U komunikacijskim znanostima mediji je suvremeno sredstvo koje služi za prijenos informacija, sredstvo komunikacije (Anić i Goldstein, 2000: 839). Nadalje, „masovni mediji su sredstva masovnog priopćivanja, skupni naziv za komunikacijska sredstva, sredstva javnoga priopćivanja i ustanove koje djeluju na velik broj čitatelja, slušatelja i gledatelja. Razlikuju se prema tipu: knjiga, tisak (novine), film, televizija, radio, nosači zvuka i slike (video, CD, DVD); razini i doseg: lokalni, nacionalni, međunarodni; obliku vlasništva: privatni, javni, državni, komunalni ili asocijativni; programu i načinu privrjeđivanja (ponajviše kod radija i televizije): javni ili komercijalni” (*Hrvatska enciklopedija*, 2018).

U posljednjih pet desetljeća, mediji i utjecaj medija na društvo raste eksponencijalno s unapređenjem tehnologije. Najprije je izumljen telegraf i pošta, a zatim radio, novine, časopisi, televizija, a sada i internet i novi mediji, uključujući pametne telefone, itd. Postoje pozitivni i negativni utjecaji masovnih medija koje moramo razumjeti kao odgovorne osobe u društvu.

Masovni mediji imaju izrazitu društvenu moć u kreiranju javnog mnijenja. Mediji su u mogućnosti izazvati društvene promjene te participirati u samoj strukturi društvene moći. Utjecaj medija najviše se odnosi na političku moć i političare, dakle model parlamentarne demokracije slabi, dok mediji istovremeno osvajaju sve veću društvenu moć (Dulčić, 2014: 95-96).

Kada govorimo o velikom utjecaju medija valja spomenuti i medijsku etiku. Hrvatska riječ za etiku glasi ćudoređe, drugim riječima ćud ili karakter osobe treba stavljati u red (Mužić, 2003:

59-60). Etika i društvena odgovornost ključni su temelj učinkovitog djelovanja novih medija. Oni bi trebali ići ruku pod ruku s slobodom novih medija i upotrebe društvenih mreža (Eid i Ward, 2009: 2). Velika većina zemalja, posebice one sa demokratskim uređenjem vlasti, imaju uređena etička načela i principe koja se tiču medija i novinarstva. Kada govorimo o Hrvatskoj tu je primjerice „Kodeks časti hrvatskih novinara” (2009.) kojeg trebaju poštivati svi hrvatski medijski djelatnici. Prema ovom Kodeksu novinar mora poštivati temeljna ljudska prava, a u svom djelovanju treba biti objektivan i nepristran. Novinari bi u svom djelovanju trebali pripaziti na izvor informacija, dakle informacije bi trebale biti točne i potpune.

2.2. Internetski portali

Današnjem društvu su iznimno važne pravovaljane i pravovremene informacije, a upravo je internet dao najveći doprinos povećanju broja informacija iz gotovo svih aspekata društvenog života. Broj korisnika interneta iz dana u dan raste, a taj eksponencijalni razvoj interneta utjecao je na sve veći broj internetski portala, posebice onih koji se bave svakodnevnom objavom novosti, konkretno govorimo o dnevno informativnim internetskim portalima. Takvi internetski portali najčešće su produžena, *on line* verzija tiskanih izdanja, ali ne mora to uvijek biti slučaj. Postoje i portali koji opstoje kao samostalni mediji publicirajući jedino u obliku internetske elektroničke publikacije. Dnevni informativni internetski portali imaju i svoje prednosti naspram tradicionalnih tiskanih izdanja kao što su interaktivnost, multimedijalnost, nelinearnost, arhiviranost, povezanost, neposrednost. Novinari koji rade za internetske portale moraju oblikovati informacije za objavljivanje na internetu, a to nas dovodi do novog oblika novinarstva, drugim riječima internetskog novinarstva (Benković i Balabanić, 2010: 44-45).

Kao što je u uvodu navedeno ovim radom analizirat će se sadržaj priloga dva internetska portala "narod.hr" i "index.hr", a koji kroz svoje priloge promiču dva različita svjetonazora. Nastavak rada donosi nekoliko osnovnih informacija o dva navedena internetska portala.

2.2.1. Internetski portal „narod.hr“

„Narod.hr“ je internetski *news* portal pokrenut 11. veljače 2014. godine, a osnovala ga je građanska inicijativa „U ime obitelji“, poznata po njegovanju tradicionalnih, konzervativnih vrijednosti i po prikupljanju potpisa referendumskih inicijativa, kao što je primjerice referendum o braku (*Bitno.net*, 2014). Ovaj portal ima za cilj, kako sami osnivači navode na svojoj stranici, ponuditi točne informacije iz svijeta politike, sporta, kulture i drugih područja koje će ljudima biti važne, ali i o onim temama koje se ne mogu čitati u drugim medijima. Sebe karakteriziraju kao nezavisne, aktualne, relevantne, objektivne, drukčije. „Narod.hr“ obuhvaća rubrike kao što su Hrvatska, Gospodarstvo, Kultura, Sport, Zanimljivosti, Zdravlje, EU, Svijet, Dom i obitelj.

2.2.2. Internetski portal „index.hr“

Portal „index.hr“ 10. prosinca 2002. pokrenuo je Marko Babić, a obuhvaća vijesti iz politike, svijeta, sporta, ekonomije, svijeta zabave i tako dalje. Ova web stranica je brzo postala popularna, a svoju popularnost stekla je otkrivajući i izlažući niz skandala iz hrvatske javnosti (*Index.hr*, 2017). Nadalje, „index.hr“ djeluje kao samostalni *news* portal bez dodatnog medijskog formata, a karakterizira ga veliki broj komentara od strane privatnih internet korisnika (Jakopović i Mikelić Preradović, 2016: 68).

2.3. Bioetika

Ovaj termin nije lako definirati jer obuhvaća širok spektar problema koji se na nj odnose. Temelj problema definicije bioetike leži u činjenici što je ona kao disciplina usvojena od strane mnogih znanstvenika kao što su teolozi, filozofi, liječnici, pravnici, socijalni radnici (Aramini, 2009: 10).

Autor Reich u dva izdanja knjige „Encyclopedia of Bioethics“ daje dvije različite definicije bioetike. Izdanje iz 1978. godine definira bioetiku kao „sustavno proučavanje ljudskog

ponašanja na polju znanosti o životu i skrbi za zdravlje, ukoliko je ispitivano u svjetlu moralnih vrednota i načela.” (Reich, 1978: 19). Drugu, proširenu definiciju donosi izdanje iz 1995. godine prema kojoj je bioetika „sustavno proučavanje moralnih dimenzija – uključujući moralno gledanje, odluke, ponašanje i odgovorno držanje – znanosti o životu i skrbi za zdravlje, primjenjujući različite etičke metodologije s interdisciplinarnom impostacijom.“ (Reich, 1995: 21). Postoje mnoge varijacije oko definicije bioetike, ali sve se u konačnici svode na određenje bioetike kao „etičko proučavanje ljudskoga djelovanja i ponašanja na polju biomedicinskih znanosti i ekologije.” (Matulić, 2001).

Bioetici je prethodila medicinska etika, koja se prvenstveno usredotočila na pitanja proizašla iz odnosa liječnik – pacijent. Još od drevnih dana, kada je i nastala Hipokratova zakletva, nalaže se liječnicima da koriste svoje znanje i ovlasti za dobrobit bolesnika, dakle liječenje, a ne nanošenje štete, čuvanje i briga za život. Ove osnovne vrijednosti i principi ostaju bitni dio suvremene bioetike (Steinbock, 2007: 2). Međutim, nakon Drugog svjetskog rata postalo je jasno da stara medicinska etika nije bila dovoljna da zadovolji suvremene izazove (Matulić, 2001: 26). Nakon tog tragičnog povijesnog razdoblja javlja se potreba za formuliranjem prava čovjeka te donošenjem medicinskih kodeksa, što će dalje utjecati na razvoj bioetike (Valjan, 2004: 20).

Mnogo je biomedicinskih otkrića utjecalo na nastanak i razvoj bioetike kao znanstvene discipline. Od značajnih otkrića možemo navesti otkriće penicilina, razvoj reanimacije i transplantacije, otkriće DNA molekule i tako dalje (Matulić, 2001: 26-27).

Filozof Callahan i psihijatar Gaylin sedamdesetih su godina okupili znanstvenike, filozofe, istraživače kako bi zajedno raspravljali o bioetičkim problemima što je u konačnici rezultiralo osnivanjem institucije kojoj je glavna preokupacija upravo bioetika. Ta institucija danas je poznata pod imenom *Hastings Center*, a glavni cilj obuhvaća rješavanje etičkih problema koji su posljedica razvoja biomedicinske znanosti. U isto vrijeme izlaze i prve bioetičke publikacije u Americi, a obitelj Kennedy financirala je istraživanja o prevenciji urođenih mentalnih nedostataka. Nakon osnivanja prvih studijskih centara u Americi, bioetički centri razvijaju se i

u drugim državama diljem svijeta u sklopu bolnica i sveučilišta te se kao samostalna znanstvena disciplina razvija i do današnjih dana (Valjan, 2004: 14-15).

Usporedno sa razvojem bioetike, razvijalo se i bioetičko novinarstvo. Albert Rosenfeld smatra se pionikom bioetičkog novinarstva. Krajem 50-ih, a početkom 60-ih godina prošloga stoljeća u Americi započinje razvoj novog društvenog pokreta, bioetike. U tom je periodu Rosenfeld radio u redakciji *Lifea* kao urednik znanstvene rubrike. Medicina je tada pokazivala velike napretke, pojavile su se nove zapanjujuće tehnike, dakle pristizale su novosti u koje je bilo teško vjerovati (Sorta-Bilajac, 2007: 181-182). Rosenfeld u svojoj autobiografiji navodi strah kao ključni razlog nastanka bioetičkog novinarstva, navodeći kako je „bio uplašen nizom mogućih posljedica. Sigurno je da fizika i njezine grane nisu bile pošteđene etičkih posljedica, osobito ne u nuklearnom dobu, ali ono što se počelo zbivati u biomedicini, bilo je ne samo zadržavajuće nego i zastrašujuće. Počevši gospodariti molekularno-genetičkom pismenošću, primicali smo se preuzimanju skrbi nad vlastitom evolucijom, čime bi se sudbina sveukupnog života na ovome ne baš prijateljskom svijetu našla u našim nepouzdanim rukama“ (Sorta-Bilajac, 2007: 182).

Ranih 60-tih Rosenfeld razmišlja o nekakvoj vrsti rano upozoravajućeg sustava koji obavještava javnost o pojavama koje bi mogle dramatično utjecati na ljudsku budućnost. Smatrao je kako novinar mora prepoznati i istaknuti etičke, pravne, religijske, političke, socijalne i ostale dvojbe oko konkretnih znanstvenih pitanja o kojima piše. Zanimljivo je primijetiti kako Rosenfeld već u tom periodu uviđa potrebu za bioetičkim novinarstvom, a bioetika se pojavljuje tek 1971. i kao pojam i kao znanost (Sorta-Bilajac, 2007: 183).

Veza između bioetike i novinarstva je nešto prirodno, nužno. Bioetičari i novinari su informatori i interpretatori ideja koje zauzimaju središnje mjesto u životu suvremenog čovjeka. Obavljajući svoj posao, bioetičari su okrenuti prema općoj javnosti, a mediji su im poput prolaza kroz koji prolaze njihove poruke upućene javnosti (Sorta-Bilajac, 2007: 192).

Danas je bioetika znanstvena disciplina čije su teme podijeljene u šest cjelina:

1. Ljudska prava: a) prava pacijenata; b) prava djece; c) prava žena; d) prava adolescenata; e) prava starijih osoba; e) prava starijih osoba; e) prava osoba s invaliditetom.
2. Bioetika i medicina: a) nove tehnologije u medicini; b) genetski inženjering; c) farmakologija i lijekovi; d) presađivanje organa; e) kloniranje; f) estetska kirurgija; g) potpomognuta oplodnja; h) eutanazija; i) ljudski embrij; j) kontracepcija; k) pokusi na ljudima; l) pobačaj.
3. Spolnost i ljudsko rađanje: a) obitelj; b) spolni odgoj; c) plodnost; d) homoseksualnost.
4. Društvo, zdravstvo i kvaliteta života: a) prehrana i GMO; b) ekonomija i zdravstvo; c) zdravlje i prevencija; d) samoubojstvo; e) zaraza virusom humane imunodeficijencije (HIV); f) demografija.
5. Ovisnost: a) droga; b) pušenje; c) alkohol; d) doping.
6. Okoliš: a) zagađenje; b) izvori; c) klima; d) životinje; e) biljke; f) energetika. (Volarić-Mršić, 2017: 320)

2.3.1. Bioetika i spolnost

Spolnost je jedno od temeljnih obilježja čovjeka te kao takvo obilježje ima svoju dugu povijest i prapovijest. Na spolnost „djeluju mnogi društveni, politički i kulturni razlozi pa se seksualnost može podijeliti na nekoliko tipova. U seksualnosti lovačkih animističkih plemena braka nema ili se može lako doći do rastave, te naliči na prilježništvo u Europi. Djece je malo, raširene su kontracepcijske tehnike, pobačaji i čedomorstvo. Pojam rodoskvrnuća jedva da i postoji. Jednobožacke zajednice u pravilu su poljodjelske, kod njih susrećemo strog spolni moral i mnogo djece, koja se uzdižu do svetinje. Te su zajednice monogamne, ali se prilježnice toleriraju, osobito u islamu, ali i u Starom zavjetu, a spolni moral stroži je prema ženi negoli prema muškarcu, premda to nije pravno kodificirano. Kasnije se susreću dva tipa braka, istočni, koji sklapa djevojka s predbračnim iskustvom, što je čak uvjet za sklapanje braka, i zapadni tip, nastao u srednjovjekovnoj Europi, koji očekuje od djevojke da nevinu uđe u brak, što nije zahtjev religije, ali nije ni suprotno religiji. Celibat i spolna uzdržljivost rijetki su i naći će se kod rimskih vestalki. Inke su također poznavale svete djevice koje su se u potpunosti morale uzdržavati od spolnosti. Celibat je najjače naglašen kod monofizita, koji su svaki oblik spolnosti

smatrali grijehom, i kod indijskih isposnika. Katolička crkva također ima jako naglašen celibat, jače naglašen nego ijedna još postojeća vjerska zajednica, osim u Indiji. Uređenje spolnog života ishodišna je točka svakog zakona, a prvi zakon, poput Mojsijeva, istodobno su građansko pravo, politički ustroj i ćudoredni zakon. Pravila spolnog života ipak se najteže poštuju i najčešće krše ili zaobilaze.“ (Pederin, 2003: 128-129).

Bioetika obuhvaća raznovrstan spektar problema, jedan od njih je i ćovjekova spolnost. Kako bi bolje razumjeli različite stavove i mišljenja oko ove tematike valja spomenuti dva temeljna mišljenja koja se tiću spolnosti. Imamo takozvano hedonistićko promišljanje s jedne strane i prokreativnost s druge strane (Valjan, 2004: 159).

U posljednjih pola stoljeća dogodile su se razne promjene koje se tiću seksualnog morala, tj. stajališta o seksualnosti i seksualnog ponašanja. Moćemo navesti nekoliko primjera koja idu u prilog ovakvom razmišljanju. Prema Freudu, spolnost izražava osobu, a ne obratno, osoba se dakle ne izražava u spolnoj dimenziji. Drugim rijećima, spolnost je sve, nju se ne kontrolira, ona zapovijeda, a sve osobne neuroze zapravo su rezultat potiskivanja seksualnosti. Osim toga i egzistencijalistićka filozofija Sartrea itekako je dala svoj doprinos liberalnom shvaćanju spolnosti, pa prema toj filozofiji spolno iskustvo zapravo je naćin slobodnog izražavanja, jedan oblik komuniciranja (Valjan, 2004: 159-160). Moćemo navesti i Foucaultovo razmišljanje prema kojem „buržoasko društvo 19. stoljeća, a nesumnjivo i naše, jest društvo oćigledne i rasplamsale perverzije... Moderno je društvo izopaćeno ne usprkos svome ćistunstvu ili pak svome licemjerju; ono je izopaćeno zbiljski i neposredno“ (Foucault 1994: 36).

Propitujući se o takozvanom prirodnom seksu, autor Solomon smatra kako prirodan seks slući reprodukciji, ali isto tako smatra kako je ljudska seksualnost mnogo više od toga, reprodukcija nije konaćni i jedni cilj, a seks se praktikira usprkos strahu i opasnosti od reprodukcije (Solomon, 2003: 107).

Seksualna revolucija svoj procvat doćivljava u drugoj polovici dvadesetog stoljeća ukljućujući revoluciju ćenske seksualnosti i procvat muške i ćenske homoseksualnosti. Ova revolucija

izazvala je tradicionalne norme povezane sa spolnošću. Tadašnja mladež protestirala je zahtijevajući oslobođenje od konzervativnih moralnih normi, kao i oslobođenje od autoriteta (Herzog, 2015: 18). U šezdesetim godinama prošloga stojeća dolazi do velikih promjena u percepciji i praksama seksualnosti. Autorica Helen Gurley Brown 1962. godine objavljuje knjigu *Sex and the Single Girl* koja se smatra početkom seksualne revolucije. U toj knjizi autorica priznaje kako je nevinost izgubila prije braka, priznaje i ugradnju dijafragme. Sve to naglašava kao izrazito pozitivne vrline koje su joj omogućile neovisnost i uživanje jer svrha spolnosti nije isključivo reprodukcija (Allyn, 2001: 13). Najveće postignuće seksualne revolucije zasigurno je i izum kontracepcijske pilule uz pomoć kojih žene dobivaju kontrolu nad vlastitim reproduktivnim ciklusom. Pilula je razvijena 1957. godine, a dobila je licencu 1960. godine (američka Agencija za hranu i lijekove). Osim kontracepcije i homoseksualnosti, bitan aspekt seksualne revolucije je i abortus o kojem se počelo raspravljati u tadašnjim medijima (Allyn, 2001: 262).

Nadalje, seksualna revolucija treba čovjeka osloboditi od spolne i emocionalne podređenosti koja se ostvaruje u braku i duhovne podređenosti koja se ostvaruje kroz moralan život (Valjan, 2004: 161). Osim toga „seks je postao predmetom procesa oslobađanja kako od osobnih, tako i od društvenih vrijednosti. Potrošački mentalitet unutar kojega se ova promjena dogodila, naposljetku je iskrivila njezinu pravu vrijednost. Postoji opasnost da seksualno oslobođenje bude svedeno na neki oblik libertinizma, čiji je učinak tržišna komercijalizacija. Seksu se sve više oduzimaju njegove najautentičnije dimenzije te biva sveden na čistu genitalnost, koja nema nikakvih veza s relacijalnom stvarnošću. Čini se da je konačan proizvod korjenito odvajanje spolnosti od ljubavi, čime se pada u novi oblik otuđenja“ (Aramini, 2009: 224-225).

Prema autorima Delamater i Shibley Hyde seksualnost je utemeljena u biološkim nagonima, ali nije univerzalni fenomen bez obzira radi li se o povijesnim vremenima ili kulturnim prostorima. Dakle, seksualnost je kreirana kulturom koja određuje pojedina ponašanja i veze kao seksualne, ali isto tako kreirana je učenjem članova tih društava što je to seksualno (Delamater i Shibley Hyde, 2002: 211). Dakle, gotovo je nemoguće govoriti o samo dva oblika seksualne orijentacije, tj. o homoseksualnoj i heteroseksualnoj orijentaciji. „Na konstruiranje seksualnog ponašanja,

identiteta i orijentacije uvelike će utjecati podjela muških i ženskih uloga, reguliranje veze i braka, kao i podjela rada među spolovima. Kompleksnost neke zajednice odrazit će se i na raznovrsnost životnih stilova u seksualnoj orijentaciji pronalazeći kulture u kojima se institucionalno zahtijeva ili podržava fleksibilnost i promjena u tom smislu. Teorija roda pripomogla je takvu razumijevanju varijabilnosti oblika“ (Škokić, 2005: 25-26).

Ovakva liberalna i radikalna razmišljanja zasigurno su utjecala na „pobornike tzv. etike društvenog ponašanja, koji su pokušali, koristeći više puta termin rod umjesto *sex*, izbrisati biološku razliku između dva spola – muškog i ženskog – te ga samo ograničiti na pitanje kulture. Ženstvenost, muškost, heteroseksualnost i materinstvo ne bi dakle bili prirodna stanja, nego umjetne tvorevine, a samim tim ne bi imali ni konačan ni određen karakter. Odatle, shvati li se ozbiljno, proizlazi da bi se svaki pojedinac morao osjećati slobodnim ne samo u odabiru vlastitog načina življenja, nego i vlastite prirode i vlastitog spolnog opredjeljenja: muško ili žensko, transseksualno, homoseksualac ili homoseksualka“ (Valjan, 2004:161-162).

Suprotno liberalnom razmišljanju imamo svojevrsnu prokreativnost, nešto drukčije poimanje ljudske spolnosti. Prokreativnost možemo tumačiti kao odgovorno rađanje. Najbolji primjer za ovakvo razmišljanje upravo je nauk Katoličke crkve. Primjerice, spolnost „je temeljna sastojnica osobnosti, njezin način bivovanja, očitovanja, ophođenja s drugima, osjećanja, izražavanja i življenja ljudske ljubavi. Zbog toga spolnost je sastavni dio razvitka osobnosti i njezina odgojnog procesa“ (Sveti zbog za katolički odgoj, 1996: 6). Nadalje, „osoba po spolnosti dobiva one značajke koje ju na biološkoj, psihološkoj i duhovnoj razini čine muškarcem ili ženom, te stoga ima veliku snagu i značenje za postizanje zrelosti svakog pojedinog čovjeka i za njegovo uključivanje u društvo“ (Kongregacija za nauk vjere, 2003: 5). Spolni odnos muškarca i žene, u crkveno sklopljenoj bračnoj zajednici, oslikava Božju ljubav, stvaralački Božji čin.

U Starom zavjetu „spolnost biva stavljena u službu rađalaštva. Svrha/cilj braka je prokreacija (npr. Sara, Rahela, Elkanova žena). Muž ima prednost nad ženom. Toleriraju se konkubinat i poligamija. Poligamija se opravdava prokreacijom. Ona je izlaz iz sterilnog braka. Prema Mojsijevu Zakonu rastava biva dozvoljena i to samo za muža. Dvije su škole. Hilelova škola

dopušta rastavu za svaku sitnicu, neki nedostatak ili sramotu kod žene, „nešto ružno“. Dovoljno je napisati otpusni list. Šamajeva škola je strožija. Rastava je dopuštena samo u slučaju preljuba... Ideal monogamije počinje jačati u periodu nakon babilonskog sužanjstva... Ovdje se ideal monogamnog braka promatra kao simbol Božjeg saveza s izabranim narodom“ (Pavlič, 2014:332-333).

S druge strane tu je Novi zavjet u kojem je ideal nerastavljivost te „spolnost promatra u službi čovjekova ostvarenja kao bića relacije/odnosa. Taj odnos podrazumijeva međusobnu spolnu privlačnost muškarca i žene. To je pečat kršćanske antropologije, smisao i konačni cilj spolne privlačnosti je trajni monogamni brak, otvoren za rađalaštvo, jednom riječju: obitelj. To je ideal, to je imperativ. Ako se kroz biblijsku povijest i događa odstupanje od ovog ideala po pitanju vjernosti i nerazrješivosti, ideal opstaje neupitan.“ (Pavlič, 2014:335).

Nauk Crkve o spolnosti često se povezivao uz takozvano potiskivanje spolnosti, drugim riječima, negativno poimanje seksualnosti. Takvo povezivanje možemo smatrati duboko pogrešnim upravo zbog činjenice da Biblija govori izrazito pozitivno o ljudskoj spolnosti, ali naravno u određenim moralnim i vjerskim granicama. Platonizam, gnosticizam i manihejstvo, filozofska su razmišljanja koja su postajala i prije pojave kršćanstva, a koja uče o tom takozvanom potiskivanju spolnosti, zapravo o degradiranju ljudskoga tijela i svega vezanog uz tijelo i tjelesno. Na tim temeljima pišu i prvi kršćanski pisci, sumnjajući u tijelo, a pritom naglašavajući savršenstvo djevičanstva (Aramini, 2009: 224). Stoga nas ne treba čuditi gore spomenuto povezivanje potiskivanja spolnosti sa naukom Katoličke crkve.

Zaključno možemo kazati kako „suvremeni čovjek živi svoju spolnost na raskrižju ovih kontradiktornih i razdirućih iskustava. On je, s jedne strane, uvjetovan tabuističkom kulturom prošlosti, čije se ostavštine nije lako riješiti, dok je, s druge strane, obilježen današnjem permisivnom kulturnom, koja stalno vrši pritisak na svakodnevno ponašanje. Neizbježne oscilacije između ova dva oprečna pola, uzrokuju visoko konfliktne situacije, koje sprečavaju prihvaćanje uravnotežene i mirne koncepcije spolnosti u njezinim mogućnostima i ograničenostima“ (Aramini, 2009: 225). Ovaj citat možemo tumačiti i u svjetlu, takozvane,

rodne ideologije.

Valja još naglasiti kako tijelo i spolnost nisu istoznačnice. Tijelo nije samo spolnost, muška i ženska tjelesnost, tijelo ima više dimenzija od puke spolnosti. Spolnost je upisana u ljudsko biće i dio je cjelovitog ljudskog bića. Dakle, tijelo je ono što jest, isto tako i spol, stoga bi mijenjanje spola u suprotan znak bilo kontradiktorno pa i nemoguće (Valjan, 2004: 161-162).

2.4. Rodna ideologija

Što bi to bila rodna ideologija? Pojam rod stvarao se na Zapadu kroz posljednjih pedesetak godina, koristio se i u feminističkim, seksualnim i kulturnim revolucijama. Malo po malo pojam rod (*gender*) dolazi do svoje konceptualne zrelosti te se nameće kao globalna politička norma (rodna perspektiva postala je predmetom globalnog konsenzusa na Četvrtoj međunarodnoj konferenciji u Pekingu 1995. godine) (Peeters, 2016: 21).

Rodna ideologija poriče da razlike između muškaraca i žena imaju prirodne i biološke temelje. Umjesto toga, ova ideologija sugerira kako su te razlike plod društvene i kulturne konstrukcije. Navodi se da društvo i kultura nameću svoju odgovarajuću ulogu muškarcima i ženama, a ni jedna od njih ne odgovara prirodnim razlikama među spolovima. Dakle, sam spol je biološki, ali rodni identitet je ono što osoba odluči usvojiti. Stoga može postojati niz različitih spolova, a popis tih spolova može biti toliko opsežan koliko i broj ljudi koji obitavaju na svijetu (Hli, 2018).

Neki filozofi, psiholozi i društveni aktivisti smatraju kako se rodni identitet utvrđuje rođenjem i biološkim čimbenicima, drugi smatraju kako je rodni identitet društveno konstruiran tj. određen društvenim i kulturnim utjecajima, dok neki tvrde da se rodni identitet zapravo konstruira u životu svakog pojedinca (*Encyclopedia Britannica*). Ta treća skupina koja zagovara konstruiranje rodnog identiteta, pojam tog rodnog identiteta definira kao osobni osjećaj vlastitog spola (Morrow i Messinger, 2006: 8). Rodni identitet može odgovarati sa dodijeljenim spolom

osobe po rođenju ili se može razlikovati od dodijeljenog spola (*Human Rights Campaign*). Rodni identitet kod većine korespondira sa biološkim spolom na konvencionalan način. Neki pojedinci, međutim, imaju malu ili nikakvu vezu između spola i roda. Primjerice, transrodne osobe sa određenim i nedvosmislenim spolnim karakteristikama poistovjećuju se s rodom koji je konvencionalno karakterističan za suprotni spol (*Encyclopedia Britannica*).

Adekvatan prijevod engleske riječi *gender* jest društveni spol, a ovaj prijevod se koristio u akademskim i političkim raspravama sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Dakle, društveni spol razlikuje se od biološkog spola (eng. *sex*). Spolom se označavaju sve one razlikovne osobine koje su biološki i nasljedno uvjetovane, dok se rodom označavaju sve one osobine koje su uvjetovane društvenom okolinom i odgojem (Matić i Koprek, 2014: 383).

Iako je društveni spol naveden kao adekvatan prijevod riječi *gender*, valja napomenuti kako postoje određene poteškoće koje su povezane sa prijevodom ove anglosaksonske riječi i njezinih izvedenica. „Međunarodne institucije, vlade, mediji, nevladine organizacije i kultura koja nas okružuje nemaju jednoznačan prijevod tih riječi i izraza, nego ih prevode s rod, spol, društveni spol, spolna specifičnost, društvena kategorija spola... Izraz *gender* često se koristi i u izvornom obliku. Raznolikost prijevoda ne dopušta jasno i neposredno prepoznavanje semantičkoga sadržaja i povezanosti s rodom revolucijom. Mnogi, na primjer, ne znaju da se *gender* najčešće prevodi sa spol. Riječ spol ima šire značenje od engleske riječi *sex* (koja se odnosi samo na biološke razlike): ona obuhvaća društvenu i kulturološku dimenziju ženskosti i muškosti (za koju se u engleskomu koristi izraz *gender*). Budući da je riječ *gender* nastala u anglosaksonskom svijetu upravo zato da bi se razlikovala od restriktivnog, biološkog značenja riječi *sex*, međusobna zamjenjivost izraza spol i rod izaziva veliku zabunu“ (Peeters, 2016: 25).

2.4.1. Povijesni pregled rodne ideologije

Jedna od najranijih ideologija koja uočava spolne nejednakosti jest upravo marksizam na koji su se kasnije nadahnjivali brojni filozofi, rodni teoretičari i feminističke teoretičarke. Karl Marx i Friedrich Engels smatrali su kako se cijela povijest pokreće putem revolucija tj. klasnih borbi. Djelo Friedricha Engelsa „Porijeklo porodice, privatnog vlasništva i države“ napisano je na

temelju bilješki Karla Marxa. Upravo se u ovom djelu spominje prva podjela rada između muškarca i žene, a to se događa zbog toga što žena može zatrudniti i rađati. Žena je kroz stoljeća ugnjetavana zbog toga što rađa, a veliku nepravdu također pronalaze u tradicionalnom, monogamnom braku. Kako bi se u konačnici došlo do savršenog, utopijskog društva potrebno je ukinuti te razlike.

„Na taj način monogamija se nikako ne javlja u historiji kao izmirenje muškaraca i žene, a još daleko manje kao njegov najviši oblik. Naprotiv. Monogamija se javlja kao podjarmljivanje jednog spola od strane drugog, kao proklamacija suprotnosti spolova koja je dotle nepoznata u cijeloj prehistoriji. U jednom starom neštampanom rukopisu, koji smo 1846. napisali Marx i ja, nalazim ovo: „Prva podjela rada je između muškaraca i žene radi rađanja djece“. A danas mogu da dodam: Prva klasna suprotnost koja se javlja u historiji poklapa se s razvojem antagonizma muža i žene u monogamiji, a prvo klasno ugnjetavanje – s ugnjetavanjem ženskog spola od strane muškog. Monogamija je bila veliki historijski napredak. Ali ona u istom mah, pored ropstva i privatnog vlasništva, otvara epohu koja traje do danas, u kojoj je svaki napredak istodobno relativni nazadak, u kojoj se blagostanje i razvoj jednih ostvaruje stradanjem i suzbijanjem drugih. Ona je ćelija civiliziranog društva na kojoj već možemo proučavati prirodu suprotnosti i protivurječnosti koje se u punoj mjeri razvijaju u tom društvu. Stara relativna sloboda spolnih odnosa nije nikako iščezla pobjedom sindijazmiškog braka, niti pak monogamskog braka.“ (Engels, 1973: 65-66).

Marx i Engels dalje ne elaboriraju, ne donose konkretne korake kako postići utopijsko društvo bez spolnih razlika i ugnjetavanja, no možemo zaključiti kako su se mnogi kasniji filozofi nadahnjivali i širili ovakve ideje te su na temelju toga nastale razne teorije koje su aktualne u suvremenom društvu.

Od brojnih primjera možemo spomenuti radikalnu feministicu Shulamith Firestone. Filozofkinja Mary Anne Warren sažimlje Firestonine teorije koje govore o biološkoj seksualnoj dihotomiji, a kojoj je glavni uzrok upravo muška dominacija, rasizam, imperijalizam, ekološka neodgovornost te iskorištavanje ekonomskih klasa. Seksualna nejednakost je ugnjetavanje koje

postoji još od vremena kada su životinje vladale planetom te je u tom smislu univerzalna i neizbježna, ali sada postoje kulturni i tehnološki preduvjeti koji njezino eliminiranje čine mogućim i zapravo potrebnim za opstanak čovječanstva. Firestone svoj pristup opisuje kao dijalektički materijalizam radikalniji od Karla Marxa i Friedricha Engelsa. Ona vjeruje kako Marx i Engels u svojoj preokupaciji ekonomskim procesima nisu uspjeli uočiti seksualni supstrat povijesne dijalektike. Za razliku od Engelsa, Firestone tvrdi da je muška dominacija biološki utemeljena i kao takva postojala je mnogo prije nego što je bila osnova privatnog vlasništva i monogamne patrijarhalne obitelji koja je privatni posjed proizvela. Dominacija muškaraca rezultat je biološke obitelji i ovisnosti žena i djece u obitelji od muškaraca, radi zaštite i egzistencije. Nije bilo drevnih društava u kojima su vladale žene, a prividno superiorni status žena u takvim kulturama, gdje su vladale žene, posljedica je samo relativne slabosti muškaraca. Bez obzira na sustav, ranjivost žena tijekom trudnoće i dugog razdoblja dojenja zahtijevaju zaštitu, a time i dominantnu ulogu muškaraca (Warren, 1980: 155-157).

Socijalističko – feministička revolucija oslobodit će žene i djecu te im ostaviti potpunu ekonomsku neovisnost, seksualnu slobodu i potpuno ih integrirati u širi svijet. Potreban je kraj biološke obitelji, odnosno kraj ženske biološke reproduktivne uloge umjetnim sredstvima. Ljubav među spolovima će ostati, jer postaje potlačena tek kad se pridruži reproduktivna funkcija. Biološka obitelj pretvara seksualnu ljubav u oruđe ugnjetavanja. Unutar biološke obitelji žene pružaju ljubav muškarcima, potičući ih na veće kulturno stvaralaštvo. Muškarci nisu u stanju voljeti zbog Edipovog kompleksa i tabua incesta. Feministička revolucija proširit će priliku za stvarnu heteroseksualnu ljubav te legalizirati svaku drugu vrstu dobrovoljnog seksualnog odnosa. Firestone ne precizira kako će se djeca rađati i odgajati nakon što se više ne rode od žena u biološkoj obitelji, ali sugerira da će postojati različite socijalne jedinice koje odgajaju djecu (Warren, 1980: 155-157).

U strogom smislu riječi, prvo pojmovno razlikovanje izraza *sex* i *gender* u medicinsko – psihijatrijsku raspravu o interseksualnosti uveo je upravo John Money, psiholog i seksolog. Money je 1965. godine ispitivao šezdeset interseksualaca sa istim spolnim inačicama koje su po rođenju bili pripisani ženama tj. muškarcima. Nakon tog ispitivanja psiholog Money dolazi do

zaključka kako se interseksualac uspješnije poistovjećuje s jednim od spolova zahvaljujući samo jednom provedenom psiho-socijalnom pripisivanju, dok puno manji učinak na poistovjećivanje imaju prevladavajuća tjelesna spolna obilježja (Anić, 2001: 26-28). Moneyev izraz „*gender role*“, tj. „rodna uloga“ postaje nadaleko poznat. Prema ovom psihologu pojam rodna uloga podrazumijeva sve ono što pojedinac izgovara ili učini kako bi se pokazao kao muškarac tj. žena, ovo uključuje i seksualnost, ali se ne ograničava na nju (*New World Encyclopedia*). Money smatra kako su ljudi pri rođenju rodno neutralni, dakle spol ne igra bitnu ulogu u određivanju roda koji se dodjeljuje pri rođenju, već socijalizacija i životno iskustvo. Uvodeći riječ rod, Money pokušava razdvojiti biološki od društvenoga spola sa svrhom ohrabrivanja i podupiranja konkretnih kirurških zahvata nad interseksualnom dojenčadi, koja su u većini slučajeva feminizirana (Anić, 2001: 38-39).

Monyevu ideju o razlikovanju biološkog od društvenog spola, a koja se temelji na pojedinim iznimnim kliničkim slučajevima i njegovom vlastitom uvjerenju, vrlo brzo preuzimaju, nadograđuju i šire drugi američki psiholozi, feministi, filozofi, itd. (Peeters, 2016: 41).

Jedna od poznatih zagovornica rodne teorije je i feministkinja Simone de Beauvoir, na čiju se poznatu izjavu, prema kojoj se ženom ne rađa, već postaje, često puta pozivaju zagovornici navedene teorije (Peeters, 2016: 43). Ova francuska književnica smatra kako se ženom postaje, ne zbog pritiska spola, već zbog pritiska okoline, društva i kulture. Žene su u prošlosti bile pogođene nepravdom zbog svoje podložnosti prema muškarcima, a kako bi se žene u potpunosti ostvarile potrebno je skinuti okove majčinstva, obitelji i patrijarhalnosti. Simone je bila veliki zagovornik pobačaja, nazivajući fetusa parazitom, a istovremeno se hvalila svojim vlastitim pobačajima. Dakle, prema ovoj feministkinji ideal jest zaposlena žena koja se bori protiv nadmoći muškaraca, koja odbacuje brak, majčinstvo i obitelj te se bori za sebe i svoje tijelo te mogućnost slobodnog raspolaganja njime (Butler, 2000: 100).

Tijekom šezdesetih i sedamdesetih godina prošloga stoljeća američka sveučilišta otvaraju odjele rodnih studija po uzoru na francuska sveučilišta. Ove studije su promicale rodnu jednakost s naglaskom na omogućavanje slobodnog odabira društvenih uloga za žene. Ova spomenuta

rodna jednakost ne obuhvaća samo jednakost žena i muškaraca već svojevrsno uništenje muških i ženskih stereotipa, drugim riječima cilj je omogućiti svima kontracepciju i pravo na pobačaj, borba protiv rodne diskriminacije također je jedan od ciljeva te globalna preraspodjela vlasti među spolovima koja će omogućiti stvarnu rodnu jednakost. Jedan od utemeljitelja ovakvih misli je i francuski filozof Michel Foucault (Peeters, 2016: 44-45). Foucaultovu problematiku tijela preuzimaju i adaptiraju broje feminističke teoretičarke. Žene, za razliku od muškaraca, imaju specifična tjelesna iskustva, drugim riječima ne postoje tijela kao takva, već uvijek konkretna, živa tijela koja prožimaju različita iskustva. Foucault stoga zaključuje kako tijela uvijek treba stavljati u kontekst njihovih rodnih, spolnih, etničkih, rasnih, socijalnih, vjerskih, generacijskih uvjeta (Butler, 2000: 100).

Prema rodnim teoretičarima tijelo zapravo zarobljava pojedinca u određivanju svog identiteta, drugim riječima pojedinac je rob svoga tijela. Rodnom revolucijom želi se osloboditi duh od materije, pojedinca od tijela, zapravo tu govorimo o svojevrsnom ratu protiv tijela. Rodna revolucija pokušava biologiju nadvladati socijalizacijom. Tako dolazimo do misli američke filozofkinje i sveučilišne profesorice Judith Butler prema kojoj rod nema nikakve veze sa spolom, ne postoji veza između biologije i društvene uloge pojedinca (Peeters, 2016: 48-49). Potrebno je razobličenje tradicionalnog razmišljanja o rodu jer će se time moći postići spolna jednakost te tako pojedinci više neće biti ograničeni svojim ulogama (Butler, 2000: 146). Rod nije biološki čimbenik već konstrukcija, postignuće. Cilj je uništiti spolni identitet kako bi se oslobodili diktature prirode, tek tada je pojedinac u potpunosti slobodan, te se može sam pronaći u svako doba, ali isto tako i mijenjati. Spol je fleksibilan, ne postoji konkretan muški ili ženski pojedinac, drugim riječima ovdje govorimo o ponašanju koje se uvijek i svagdje može mijenjati (Marschutz, 2014: 368-369).

Promicatelji rodne ideologije suglasni su u sljedeći razlikama između roda i spola:

Tablica 1. Razlike između spola i roda

Spol:	Rod:
naravan	društveno i kulturološki konstruiran
proizvod „biološke reprodukcije“	proizvod „društvene reprodukcije“
genetski, fizički, biološki, anatomski, fiziološki, kromosomski, hormonalan...	konvencionalan, društveni, kulturološki, politički...
nepromjenjiv, stabilan, fiksiran, univerzalan	promjenjiv, nestabilan, fluidan, prolazan, varijabilan ovisno o razdobljima i kulturama
objektivan	subjektivan
unutarnji s obzirom na pojedinca	izvanjski s obzirom na pojedinca
područan pristup	holistički pristup

Izvor: Peeters, Rodna revolucija, Verbum, Split 2016., str. 47-48.

2.4.2. Rodna ideologija u suvremenom društvu

U današnjem društvu nije nam potrebna velika sposobnost opservacije kako bi se uočila važnost spomenute rodne jednakosti. Zapravo ovaj pojam doživljava svoju globalno političku i kulturnu važnost. Nakon 1989. godine UN donosi niz međunarodnih konvencija, točnije njih devet, kojima izrazi poput rod i rodna perspektiva doživljavaju svoj prodor i to pod utjecajem rodnih feministica (Peeters, 2016: 62-63). Nadalje, i Europska unija podržava i podupire rodnu ideologiju UN-a. Stavovi prema rodnoj ideologiji drastično su se promijenili i u Sjedinjenim Američkim Državama tijekom posljednjeg stoljeća. Ranije rasprostranjena rodna podjela rada više ne spada u dominantno stajalište društva (Whitehead, 2012: 139).

Osim nove podjele rada, na prožimanje društva seksualnošću utjecao je i Alfred Kinsey sa svojim djelima *Sexual Behavior in the Human Male* (Seksualno ponašanje ljudskog mušjaka) i *Sexual Behavior in the Human Female* (Seksualno ponašanje ljudske ženke). U ovim knjigama izrugivani su zakoni koji su do tada štitili obitelj, žene i djecu prikazavši ih kao relikte jednog licemjernog morala (Kuby, 2013: 56-57). Pojednostavljenje procesa rastave, legalizacija pobačaja, sodomija, prostitucija, sve je to doprinijelo raspadu tradicionalne obitelji. Kinsey nije bio sam u rušenju tradicionalnih vrijednosti, imao je moćne pomagače kao što su Zaklada *Rockefeller*, Hugh Hefner i njegov *Playboy*, Američki pravni institut, Američko vijeće za seksualno informiranje i obrazovanje i Međunarodnu organizaciju za planiranje roditeljstva (Kuby, 2013: 58-60).

Rodna ideologija u suvremenom svijetu orijentirana je upravo na one najmlađe u društvu, postoje primjeri koji pokazuju provođenje ove ideologije u vrtićima. U vrtiću *Egalia* u Stockholmu u Švedskoj nije dopušteno korištenje zamjenica on i ona, već je uvedena univerzalna zamjenica *hen*. Nadalje, vrtić *Fun&Care-Kindergarten* u Beču navodi dječake na igranje s lutkama, na lakiranje noktiju i oblačenje haljinica, dok djevojčice uče graditi nebodere. Njemačke novine *Der Spiegel* izvjestile su o određenim udrugama u Njemačkoj koje dječake uvjeravaju kako zapravo nisu dječaci, već da je njihovo spolno određenje posljedica odgoja. Postoji i britanska inicijativa *Pinkstinks* (ružičasto smrdi) koja poklone ružičasta boje i općenito ružičaste predmete naziva seksističkim. Rodna ideologija itekako je napredovala i u Austriji, točnije u Linzu na sveučilištu gdje svi studenti moraju položiti ispit iz Rodnih studija (Paris, 2014).

Uvođenjem više rodni identiteta, kao što su transrodni, transvestitski, iznadrodni, *queer*, heteroseksualni, biseksualni, homoseksualni, aseksualni, demiseksualni, panseksualni itd., zapravo bi značilo i više vrsta obitelji. Obitelj više ne mora biti sačinjena od muškarca i žene, ona može biti partnerska, višepartnerska, istospolna itd. Takvo poimanje identiteta obitelji objašnjava sve veće zahtjeve pojedinih država koje žele izmijeniti termine otac i majka sa terminima roditelj 1 i roditelj 2. Uvođenjem takvih termina slobodno se može mijenjati struktura obitelji kao zajednice muškarca i žene. Stoga ne treba čuditi tvrdnja rodni ideologa o biološkom

spolu pojedinca koji zapravo ne znači ništa. Bitan je rod koji je promjenjiv i prilagodljiv, baš kao i spolni identitet čovjeka koji on slobodno bira (Kuby, 2013: 87).

Rodna ideologija zasigurno postaje globalni fenomen koji je zahvatio gotovo sve razvijene zemlje, pa čak i zemlje u razvoju. Mnoge države i nacije, a najčešće su to one desno orijentirane, konzervativne skupine, shvaćajući glavne poruke i ideje ove rodne ideologije, kreću u svojevrсно odupiranje i neprihvatanje svega onoga što ova ideologija nosi sa sobom.

Možemo navesti primjer francuskih aktivista u borbi protiv roda koji se bore za zaštitu djece unutar tradicionalnih obitelji smatrajući rodnu ideologiju prijetnjom. U Poljskoj su se nacionalisti i konzervativci okupljali kako bi ukazali na opasnost rodne ideologije koja je suprotstavljena crkvenom učenju. Austrijske, takozvane, antimigrantske skupine također uviđaju opasnost ideja koja zastupaju rodni naprednjaci. U istočnoj Europi aktivisti protiv roda također postaju i aktivisti protiv Istanbulske konvencije zbog legitimiranja zahtjeva transrodnog identiteta. Nadalje, Roger Severino, konzervativac koji je 2016. godine okrivio uključivanje transrodnih identiteta u rodnu ideologiju, imenovan je 2017. godine ravnateljem *Office for Civil Rights* (Ureda za građanska prava) pri jednom američkom ministarstvu i to od strane predsjednika Trumpa. Iz tog ministarstva stigao je i dopis kojim se rod želi definirati kao nepromjenjivim. Amerika je također pokušala ukloniti riječ rod iz dokumenta Ujedinjenih naroda (Reid, 2018).

2.4.3. Stav Katoličke crkve o rodnoj ideologiji

Čitajući i analizirajući nekoliko autora, pobornika rodne teorije, poput autorice Butler ili Warren, možemo donijeti zaključak o izrazito suprotstavljenim stajalištima između navedene teorije i Katoličke crkve. Crkva je jedina institucija koja otvoreno i razumljivo izražava svoja stajališta koja su oprečna stajalištima pobornika rodne ideologije. Osim Katoličke crkve možemo spomenuti i religijske zajednice, nacionaliste i konzervativce koji zastupaju određene ideje koje se u suprotnosti sa idejama rodne ideologije. Katolička crkva često kritizira ideje rodne ideologije i upravo to, mnogi pobornici roda, zamjeraju crkvi. Početak kritika upućenih idejama rodne ideologije od strane Katoličke crkve, pobornici navedene ideologije, vide još od

devedesetih godina dvadesetog stoljeća kada Ujedinjeni narodi donose određene zaključke, koji idu u korist rodnoj ideologiji, na konferenciji u Kairu i Pekingu. Suprotstavljena stajališta iznose se dalje u papinskim enciklikama, drugim vatikanskim dokumentima pa čak i kroz konzervativne dijelove populacije putem društvenih mreža, medija i znanstvenih krugova (Čepo, 2017: 361). Stoga bi valjalo sagledati i stav Katoličke crkve o ovoj sveprisutnoj ideologiji.

Papa Ivan Pavao II. u svojoj enciklici govori o temeljnoj strukturi ljudskog života: „Prva i temeljna struktura u korist „ljudske ekologije“ jest obitelj u smislu što u njoj čovjek prima prve i odlučujuće spoznaje o istini i o dobroti, uči što znači ljubiti i biti ljubljen i, stoga, što znači konkretno biti osoba. Ovdje se razumije obitelj utemeljena na braku, u kojoj međusobno darivanje samoga sebe sa strane muža i žene stvara okoliš života u kojem se dijete može roditi te razvijati svoje mogućnosti, postati svjesnim svoga dostojanstva i pripremiti se da se susretne sa svojom jedinstvenom i nezaobilaznom sudbinom.“ (Ivan Pavao II., 1991: 45-46).

U Bibliji, točnije u Knjizi Postanka, možemo vidjeti par, muško i žensko, Adama i Evu, koji duhovno i tjelesno prianjaju te postaju jedno tijelo i jedna duša, dobivajući od Boga Stvoritelja prvu uputu o rađanju djece; „Plodite se, i množite, i napunite zemlju, i sebi je podložite!“ (Post 1,28). Nadalje, sv. Pavao u svojim poslanicama zajedništvo muža i žene povezuje s otajstvom jedinstva Krista i Crkve (Ef 5,21-33). Kristova ljubav zapravo rasvjetljuje ljudsku stvarnost braka, a upravo brak po Božjoj ljubavi zadobiva udio u samoj naravi te Božje ljubavi (Valjan, 2002: 224-225). Nadalje valja naglasiti kako se nauk Crkve ne protivi čovjekovoj seksualnosti, kako mnogi znaju isticati i naglašavati. Ljudska spolnost sastavni je dio ljudske osobe te je u službi odnosa i zajedništva među osobama. Čovjek je pozvan na ljubav i sebedarje (Šolić, 1987: 28). „Bračna veza je ono zajedništvo osoba u kojem je Bog želio da se začme, rodi i razvije ljudski život. Bračnoj ljubavi pripada spolno darivanje koje se doista ljudski ostvaruje samo ako je sastavni dio ljubavi kojom se muž i žena potpuno predaju jedno drugome sve do smrti.“ (Ivan Pavao II., 1991).

Papa Franjo u svojoj apostolskoj pobudnici „*Amoris Laetitia*“ izražava zabrinutost zbog rodne

ideologije kojom ljudski identitet postaje izbor pojedinca te naglašava kako se biološki spol i rod ne mogu razdvojiti. Papa nadalje poziva da ne pokušavamo zauzeti mjesto Stvoritelja zbog tehnoloških revolucija u polju ljudske reprodukcije jer se time manipulira sam ljudski reproduktivni čin, čineći ga neovisnim o seksualnom odnosu muškarca i žene. Rodna ideologija promiče osobni identitet i emocionalnu intimu koja je odvojena od biološke različitosti između muškarca i žene (Franjo, 2016: 44-45). Na oblikovanje našeg bića utječu biološki i genetski čimbenici, temperament, kultura, iskustvo, obrazovanje, utjecaj okoline, itd. Ono što je muško i ono što je žensko ne možemo mijenjati ili izdvajati iz Božjeg djela stvaranja (Franjo, 2016: 215-216).

Tony Anatrella, francuski svećenik, jedan je od najvećih stručnjaka u Katoličkoj crkvi u iznošenju teza protivnima rodnoj ideologiji, održao je zanimljivo predavanje o rodnoj ideologiji na kongresu u organizaciji biskupije Brescia. U tom predavanju ohrabruje i poziva vjernike na razumijevanje oprečnosti stavova Crkve i rodne ideologije, koju naziva najvećom kušnjom u 21. stoljeću. Anatrella smatra kako se rodna ideologija može shvatiti samo uz postojanje manjina koja će se brinuti oko nove evangelizacije koja prepoznaje zablude nove antropološke hereze (Markotić, 2012).

2.4.4. Istanbulska konvencija

Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, skraćeno Istanbulska konvencija, potpisana je 2011. godine u Istanbulu pod okriljem Vijeća Europe. Ovu konvenciju potpisuje i Hrvatska 2013. godine, a ratificirana je u travnju 2018. godine. Istanbulska konvencija sadrži preambulu i dvanaest poglavlja, službenog Pojašnjavajućeg izvješća te dodatka o povlasticama i imunitetima nadzornog tijela za provedbu Konvencije nazvanog GREVIO, što je zapravo akronim za *Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence*. U suštini, ova Konvencija stavlja fokus na ženu kao žrtvu i donosi opsežna prava koja stječe statusom žrtve, a sukladno tomu, nasilje se definira strukturno, kao proizvod patrijarhalnog društvenog sustava odnosno kao posljedica povijesno nejednakih odnosa moći između žena i muškaraca u kojem je muškarac bio dominantan (Petković, 2019: 119-121).

Ratificiranje Istanbulske konvencije u Hrvatskoj izazvalo je veliko zanimanje javnosti i brojne rasprave zagovornika tj. protivnika konvencije. Jedna od protivnica Istanbulske konvencije jest i profesorica Hrabar koja uviđa mnoštvo zamki i nelogičnosti u tekstu Konvencije, npr. „naglašavanje rodno utemeljenog nasilja, jačanje uloge civilnih udruga u implementaciji Konvencije, viševrсна i slojevita odgovornost države za slučajeve nasilja, širenje rodne ideologije u sve pore društva, svojevrsni gubitak nacionalne suverenosti kroz tijelo koje nadgleda provedbu Konvencije, te na kraju sustav neobičnih rezervi koje Konvencija dopušta, isključujući time slobodu država da se uzdrže od nekih konvencijskih ideja, osobito definicije i primjene roda kao (ne)diskriminatorne okolnosti“ (Hrabar, 2018: 1).

Srž svih prijepora oko Istanbulske konvencije tiče se upravo definicije roda koju ova konvencija donosi. U članku trećem, poglavlju 43., tekst Istanbulske konvencije spominje „termin rod, temeljen na dvama spolovima, muškom i ženskom, pojašnjava da postoje i društveno konstruirane uloge, ponašanja, aktivnosti i atributi koje određeno društvo smatra primjerenim za žene i muškarce. Istraživanja su pokazala da određene uloge ili stereotipi proizvode neželjene ili štetne prakse i pridonose da se nasilje nad ženama smatra prihvatljivim. Kako bi se prevladale takve rodne uloge, članak 1 uokviruje iskorjenjivanje predrasuda, običaja, tradicija i ostalih praksi koje se temelje na ideji inferiornosti žena ili na stereotipnim rodnim ulogama kao opću obvezu za sprečavanje nasilja.“ Ne treba čuditi spominjanje i definiranje roda u ovoj Konvenciji s obzirom na uvođenje termina rod 1995. u Pekingu na Svjetskoj konferenciji o ženama, a osim toga, danas rodnu politiku podupiru i provode Ujedinjeni narodi, Vijeće Europe i Europska unija te razne međunarodne i nevladine institucije (Hrabar, 2018: 22).

Osim teksta o zaštiti žena od nasilja, u Istanbulskoj konvenciji rod se spominje dvadesetak puta te se izrijekom spominju i LGBT osobe. Možemo navesti primjer iz poglavlja 53. u četvrtom članku teksta Istanbulske konvencije u kojem su „homoseksualne, lezbijske i biseksualne žrtve obiteljskog nasilja često isključene iz usluga potpore zbog svoje seksualne orijentacije. Određene skupine pojedinaca mogu doživjeti diskriminaciju i na temelju rodnog identiteta, što jednostavno rečeno znači da rod s kojim se poistovjećuju nije u skladu sa spolom koji im je dodijeljen pri rođenju. To uključuje kategorije pojedinaca kao što su transrodne ili

transseksualne osobe, transvestiti i ostale skupine osoba koje ne odgovaraju onome što je društvo utvrdilo da pripada kategorijama „muško“ ili „žensko“.

Glavni problem rodne ideologije, koju donosi Istanbulska konvencija, je upravo neograničena sloboda pojedinca, sloboda u kojoj možemo sebi podređivati moralne i etičke vrijednosti na temelju vlastitih želja i preferencija. Popis temeljnih ljudskih prava širi se na štetu onog što je prirodno po sebi, poznato, jasno, zadano (Hrabar, 2018: 7). Nadalje, postavlja se pitanje o širenju utjecaja nevladinih organizacija i udruga civilnog društva u odnosu na državu te o širenju utjecaja Konvencije na odgojno-obrazovni sustav. Sve to može dovesti do potencijalnih problema, primjerice financijska opasnost za državu, nametanje rodnog pristupa u kojem roditelji neće moći donijeti odluke u skladu sa njihovim vjerskim, filozofskom, pedagoškim uvjerenjima, a vezane za odgoj i obrazovanje njihove djece (Marunčić, 2019: 152). Osim toga, pojam roda nije spomenut u Ustavu Republike Hrvatske, dok Konvencija donosi definiciju roda kao „društveno oblikovane uloge, ponašanje, aktivnosti i osobine“ (čl. 3), moguće su razne konfuzije i povrede prava pojedinaca jer se radi „o nejasnoj, nepravnoj definiciji koja adresatu norme ne daje odgovore na zahtjeve koje pred zakonodavce postavlja europska i nacionalna sudska praksa“ (Hrabar, 2018: 48). U konačnici, profesorica Hrabar donosi zaključak kako bi Istanbulska konvencija bila „sjajno rješenje na razini međunarodne suradnje i njezine implementacije na nacionalna zakonodavstva“ (Hrabar, 2018: 56), ali naravno bez uplitanja rodne ideologije.

3. METODOLOGIJA, CILJEVI, HIPOTEZE I REZULTATI ISTRAŽIVANJA

3.1. Metodologija istraživanja

Cilj ovog istraživanja jest kvalitativna i kvantitativna analiza sadržaja priloga, koji se odnose upravo na rodnu ideologiju, dva internetska portala "narod.hr" i "index.hr". Ovi internetski portali kroz svoje priloge promiču dva različita svjetonazora. Cilj ovog rada jest utvrditi jesu li mediji u svojim priložima o rodnoj ideologiji pristrani, istražiti u kojoj mjeri oba medija podliježu senzacionalizmu, utvrditi izvore informacija u izvještavanju te koji od ova dva medija ima brojčano više priloga o ovoj tematici. Određeni period koji će istraživanje obuhvatiti jest devet mjeseci, točnije 273 dana (1. siječanj 2018. – 30. rujna 2018.). Ovaj period je odabran zbog donošenja Istanbulske konvencije u travnju 2018. godine te bi tema rodne ideologije trebala, u određenom periodu, biti više zastupljena u društvu i medijima. Jedinicu analize predstavlja medijski sadržaj povezan sa temom rodna ideologija. Postavljene su sljedeće hipoteze:

Hipoteza 1 – Sadržaji priloga portala „narod.hr“ o rodnoj ideologiji negativno su konotirani.

Hipoteza 2 – Ukupna brojčana vrijednost priloga o rodnoj ideologiji na portalu „narod.hr“ veća je u odnosu na portal „index.hr“.

Hipoteza 3 – Sadržaji priloga portala „index.hr“ o rodnoj ideologiji temeljit će se na senzacionalističkom pristupu.

Kako bi se postavljeni cilj istraživanja ostvario, potrebno je provesti kvantitativnu analizu sadržaja priloga. Prema mišljenju Bernarda Berelsona „analiza sadržaja jest tehnika istraživanja objektivnog, sistematskog i kvantitativnog opisa manifestnog sadržaja sredstava komuniciranja. Krippendorff definira analizu sadržaja kao istraživačku tehniku za izvođenje ponovljivih i valjanih zaključaka iz podataka prema njihovu kontekstu. Premda ove definicije zapravo nadopunjuju jedna drugu, može se reći da je riječ o metodi koja omogućuje da se određene

kvalitativne osobine tekstualnog ili ilustrativnog materijala izraze kvantitativnim pokazateljima“ (Dragojević i dr., 2004:99).

Analiza sadržaja provedena je na temelju kategorija koje su navedene u sljedećoj tablici:

Tablica 2. Kategorije korištene za potrebe diplomskog rada

1. Ukupan broj priloga o rodnoj ideologiji u navedenom periodu
2. Vrijednosna orijentacija naslova i sadržaja priloga
3. Sadržaj priloga (Senzacionalistički pristup)
4. Autor
5. Broj izvora
6. Broj komentara
7. Naslovi priloga

3.2. Ukupan broj priloga o rodnoj ideologiji u navedenom periodu

Promatrajući ovu kategoriju možemo saznati kolika je zastupljenost priloga o rodnoj ideologiji na pojedinom portalu (u našem konkretnom slučaju to su „narod.hr“ i „index.hr“) u određenom periodu. Zapravo, ova kategorija je jedan od pokazatelja koji će potvrditi ili opovrgnuti postavljenu hipotezu. Broj priloga utvrđujem prelistavajući baze podataka te njihovim prebrojavanjem. Podaci su prikazani u sljedećoj tablici.

Tablica 3. Ukupan broj priloga o rodnoj ideologiji

Portali:	Vremenski period: 1.1.2018. – 30.9.2018.
„narod.hr“	42 priloga
„index.hr“	16 priloga

Iz navedene tablice donosimo zaključak o većoj brojčanoj vrijednosti priloga sa portala „narod.hr“, drugim riječima, ovaj portal je objavio 42 priloga u vremenskom periodu od 1. siječnja 2018. do 30. rujna 2018. godine, za razliku od portala „index.hr“ koji u isto vrijeme objavljuje 16 priloga povezanih sa rodnom ideologijom.

Ovaj podatak potvrđuje jednu od tri navedene hipoteze, točnije hipotezu dva, koja predviđa veću brojčanu vrijednost priloga o rodnoj ideologiji na portalu „narod.hr“ u odnosu na portal „index.hr“.

3.3. Vrijednosna orijentacija naslova i sadržaja priloga

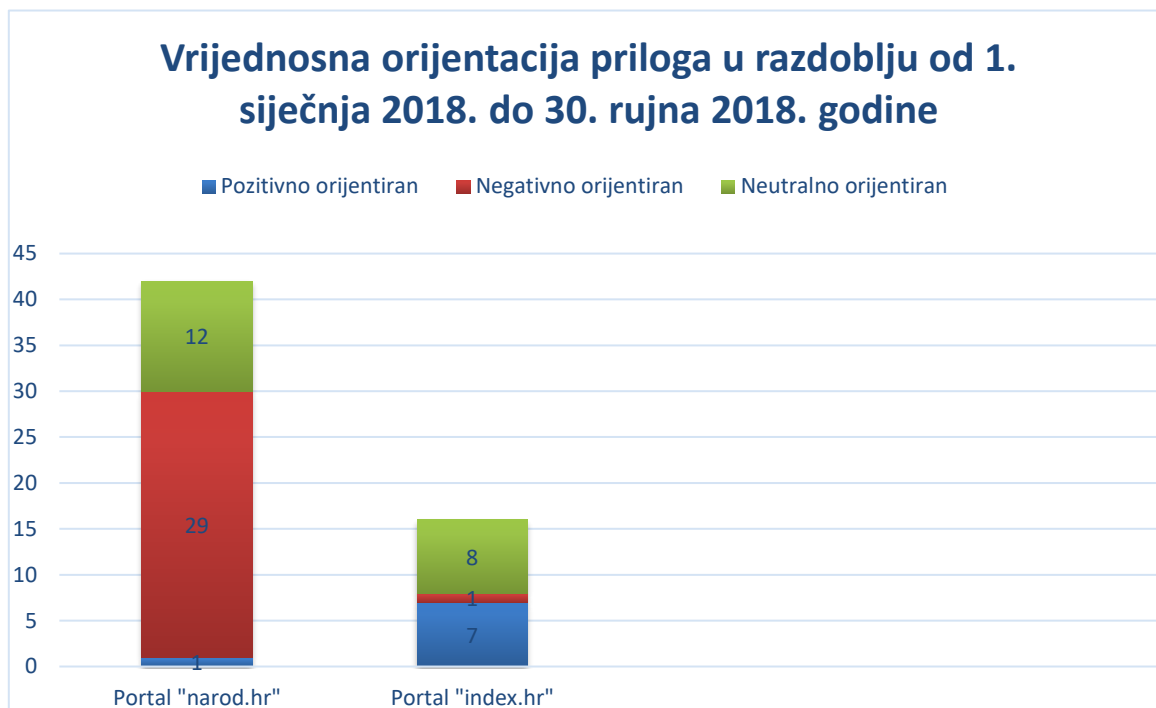
Svaki je prilog analiziran na temelju konotacije koje zauzima spram teme rodna ideologija. Analizirano je sveukupno 58 priloga sa dva internetska portala, a svakom pojedinom prilogu dodane su oznake neutralne, pozitivne i negativne orijentacije. Neutralna orijentacija označava priloge koji nepristrano i bez određenih tendencija izvještavaju o konkretnom događaju ili temi. Pozitivna orijentacija označava priloge koji rodnu ideologiju predstavljaju u pozitivnom smislu, dakle kao nešto dobro i poželjno, dok negativna orijentacija označava one priloge koji o navedenoj tematici pišu u negativnom smislu. Bitno je ovoj kategoriji pristupiti objektivno,

izbjegavajući vlastita stajališta. Ova kategorija ujedno je i jedan od pokazatelja koji će potvrditi ili opovrgnuti jednu od postavljenih hipoteza.

Rezultati iz grafa 1. pokazuju prevladavanje negativnih priloga kod portala „narod.hr“, točnije njih 29 od ukupno 42 priloga koji govore o rodnoj ideologiji u konkretnom vremenskom razdoblju. Ako govorimo u postotcima, tada je 69% priloga negativno orijentirano. Portal „index.hr“ u samo jednom prilogu, od ukupno 16, rodnu ideologiju predstavlja u negativnom smislu, što čini ukupno 6,2% negativno orijentiranih priloga. Nadalje, „narod.hr“ neutralno predstavlja rodnu ideologiju u 12 priloga, što čini 28,5% neutralno orijentiranih priloga, dok „index.hr“ donosi 8 neutralnih priloga, tj. 50% od ukupnog broja. Samo jedan pozitivno orijentiran prilog pronađen je na portalu „narod.hr“, što čini ukupno 2,3%. „Index.hr“ piše pozitivno o rodnoj ideologiji u 7 priloga, a to bi ukupno bilo 43,7% pozitivno orijentiranih priloga.

Ovim podatkom **potvrđujemo** jednu od tri navedene hipoteze, točnije hipotezu jedan, koja predviđa negativnu orijentiranost sadržaja priloga internetskog portala „narod.hr“ o rodnoj ideologiji.

Graf 1. Vrijednosna orijentacija priloga u razdoblju od 1. siječnja 2018. do 30. rujna 2018. godine

Izvor: Portali „narod.hr“ i „index.hr“

Prevladavanje negativno orijentiranih priloga, o temi kao što je rodna ideologija na portalu „narod.hr“, ne iznenađuje s obzirom na konzervativnu orijentiranost navedenog portala. Nadalje, imajući u vidu liberalniji svjetonazor, situacija na „index.hr-u“ je nešto drugačija, možemo reći, pomalo iznenađujuća zbog blagog prevladavanja neutralno orijentiranih priloga nad onim pozitivnim. No, najviše su zanimljiva i iznenađujuća dva priloga, točnije jedan pozitivno orijentiran na „narod.hr-u“ te negativno orijentiran na „index.hr-u“.

3.3.1. Kategorizacija pozitivnog priloga na „narod.hr-u“

„Jadranka Sloković i Čedo Prodanović protiv GI Narod odlučuje: ‘Pod egidom borbe za ljudska prava i demokraciju guraju se najcrnje ideje’“ (M.T., 2018.)

„...usvajanje IK je novi civilizacijski doseg u zaštiti od nasilja. Svoditi Istanbulsku na problem rodne ideologije, kojoj tamo nema traga, potpuno je bespredmetno. Bez IK ne možemo ni razmišljati o koraku dalje u efikasnijoj zaštiti žena i djece od nasilja. Država će sada morati za njihovu zaštitu osigurati ozbiljnija materijalna sredstva. Otvorit će se nove sigurne kuće, ustanoviti djelotvornija zaštita i pomoć žrtvama nasilja, poraditi na edukaciji i prevenciji i oživotvorit će se mogućnosti koje daje postojeća pravna regulativa. Protivnici Istanbulske kažu kako naša pravna rješenja pružaju potpunu zaštitu, a mi smo svjedoci da su žene i dalje žrtve najtežih oblika kaznenih djela nasilja. Prema tome, žene i djecu moramo dodatno i efikasnije zaštititi.“

Ovaj prilog napisan je u formi intervjua te ne sadrži dodatne komentare od strane redakcije ili autora priloga.

3.3.2. Kategorizacija negativnog priloga na “index.hr-u“

„FRANJEVCI O ISTANBULSKOJ KONVENCIJI Ruši se opstojnost hrvatske države“
(I.Ć., 2018.)

„U tekstu Konvencije osobito nam je neprihvatljivo razdvajanje pojmova spola i roda i smatramo nedopustivim da se rodna ideologija, koja se Konvencijom nameće, povezuje s borbom protiv nasilja nad ženama i u obitelji. Tekst Konvencije ne možemo smatrati prihvatljivim za ratifikaciju budući da se ne može staviti rezerva na veliku većinu odredaba, u kojoj su i one u kojima se spominje riječ rod i njezine izvedenice.

Neprihvatljiv je i zahtjev da se pitanja „rodnoga identiteta" i onoga što se naziva „nestereotipnim rodnim ulogama" obvezno uvede u nastavni plan i program u našem obrazovnom sustavu, čime se ugrožava pravo roditelja da samostalno odlučuju o odgoju i obrazovanju svoje djece. Jednako se određujemo i prema predviđenoj promicanju promjena u društvenim i kulturnim obrascima ponašanja žena i muškaraca koje se temelji na onomu što Konvencija naziva „stereotipnim ulogama", za što smatramo da otvara prostor redefiniranju majčinstva i očinstva te uloga u braku

i obitelji.“

Ovaj prilog zapravo prenosi cjelovito priopćenje Franjevačkog svjetovnog reda i Franjevačke mladeži bez dodatnih komentara redakcije ili autora priloga.

3.4. Senzacionalistički pristup

Promatrajući ovu kategoriju možemo ustanoviti način na koji je prilog napisan, postoji li senzacionalizma u sadržaju i koliko se njegov sadržaj podudara s naslovom koji ga tematizira. Jedna od polaznih pretpostavki istraživanja ističe senzacionalistički pristup temi kao što je rodna ideologija od strane portala „index.hr“. U grafu 2 možemo iščitati postotak senzacionalističkih naslova u odnosu na ukupni broj priloga na temu rodna ideologija. Podaci nam ukazuju na vrlo male postotke senzacionalističkih priloga. Portal „narod.hr“ objavljuje 7,1% priloga koji su okarakterizirani kao senzacionalistički, što je ukupno 3 priloga od njih 42 u određenom vremenskom periodu. Nadalje, portal „index.hr“ ne piše senzacionalistički na temu rodna ideologija u konkretnom vremenskom periodu. Drugim riječima, niti jedan naslov priloga nije objavljen na bombastičan način, a ako i naslov zvuči pomalo bombastično, potkrijepljen je sa svojim sadržajem koji se, dakako, podudara s naslovom.

Ovim podatkom **opovrgavamo** treću hipotezu koja predviđa kako će sadržaji priloga o rodnoj ideologiji internetskog portala „index.hr“ biti više senzacionalistički u odnosu na portal „narod.hr“.

Graf 2. Senzacionalistički prilozi

Izvor: Portali „narod.hr“ i „index.hr“

3.4.1. Kategorizacija senzacionalističkih priloga na „narod.hr-u“

„Između Frankensteina i Mengelea: Tko je bio dr. John Money, otac rodne ideologije, i zašto se pred smrt odrekao svojih teorija?“ (Holjevac, 2018.)

„Većina suradnika Thea Sandforta, redom sveučilišnih profesora i političara, je u međuvremenu završila u zatvoru što zbog silovanja dječaka što zbog dječje pornografije, poput doktora prava Edwarda Brongersme, liberalnog nizozemskog političara poznat prvenstveno po zalaganju za legalizaciju pedofilije, ili Lawrencea Allena Stanleya koji je pao s tisućama fotografija gole djece. Što dovoljno govori o tome je li Money, osim što je bio nešto nalik dr. Frankensteinu i pokušavao mijenjati prirodu, i poput Mengelea vršio smrtonosne pokuse na djeci – blizancima kako bi dokazao svoje teorije (Mengele eugeničke, a Money rodne, no sve se u konačnici svodi na isto), ujedno bio i – pedofil.“

Ovaj opširan prilog donosi pojedine činjenice o povijesti rodne ideologije i o profesionalnom životu dr. Moneya, no pojam poput Frankenstein, koji se nalazi u samom naslovu priloga, spominje se samo u jednoj rečenici na kraju priloga, a tim pojmom se ističe navodna fizička sličnost između dr. Moneya i Frankenstein. Frankenstein kao alegorija upućuje na nešto mračno, jezivo, strašno...

„Zašto HRT manipulira činjenicama o Ani Raffai?“ (Tikvica, 2018.)

„Ono što smo vidjeli u subotu nije demokracija već demagogija. Demagogija je vođenje ljudi strahovima. Ljudi ondje nisu znali reći što to ima u konvenciji i zašto su uplašeni, govori im se da će nešto ući u obrazovanje, da će milijarde otići nekim organizacijama.' rekla je, komentirajući subotnji prosvjed protiv Istanbulske konvencije, gošća emisije Otvoreno na HRT-u, Ana Raffai, koju predstavljaju kao teologinju.

Ana Raffai je čelnica udruge RAND (Regionalna adresa za nenasilno djelovanje) koja kao svoj glavni cilj ističe promicanje nenasilja. Na Filozofskom fakultetu završila je studij francuskog i njemačkog, a potom je diplomirala teologiju.

Iako se teologinja Raffai izjasnila kao katolkinja, njezino zastupanje stajališta različitih od onih Katoličke crkve, u mnogima je probudilo pitanje je li u emisiju, mogla biti pozvana neka od mnogobrojnih hrvatskih teologinja, časnih sestara, koje zastupaju nauk Crkve te joj dati priliku da ga iznese i objasni.“

Autorica ovog priloga naslovom proziva „HRT“ zbog manipuliranja činjenicama vezanih za Anu Raffai. Iz cjelokupnog sadržaja ne možemo zaključiti koje su to konkretne činjenice osim da dotičnu „HRT“ predstavlja kao teologinju, što ona u biti i jest, a to iščitavamo upravo iz ovog priloga.

„HNS-ova ministrica Divjak: Kako zlorabi ministarstvo za aktivizam i na to troši novac poreznih obveznika?“ (Lilek, 2018.)

„Ministrica znanosti i obrazovanja Blaženka Divjak pripremila je nacrt novog Zakona o

udžbenicima za osnovnu i srednju školu koristeći se presedanom. Pisan je u ženskom rodu. Dakle, prvi u Hrvatskoj u kojem imenice nisu u muškom rodu. Umjesto učitelji, nastavnici, nakladnici, ravnatelji, predlagatelj, ministar, u zakonu su – učiteljice, nastavnice, nakladnice, ravnateljice, predlagateljica, ministrica,...

'U obrazovanju većinom rade žene pa zašto to ne staviti u prvi plan i govoriti nastavnice, učiteljice, onda i predlagateljice, nakladnice, ravnateljice, ministrica i tako dalje? Ovo bi mogao biti još jedan korak u smjeru razbijanja stereotipa, kojih je još jako puno u našem društvu. Nažalost, za sada još treba uvjeriti državnu upravu da su ovakvi presedani mogući i poželjni' tvrdi Divjak.'

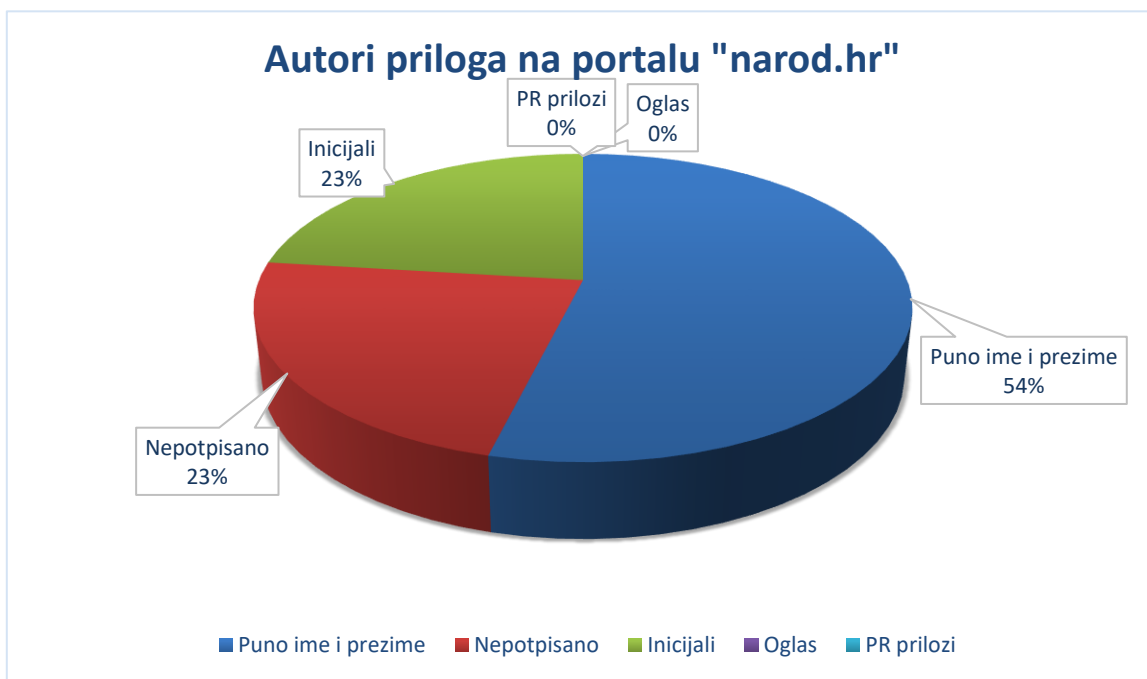
Naslov navedenog priloga, također, proziva ministricu Divjak za određene zlouporabe položaja i trošenje poreznog novca. Čitajući cjelokupan prilog ne uočavam poveznicu između naslova i sadržaja priloga, drugim riječima, prozivke naspram ministrice Divjak nisu potkrijepljene niti objašnjene.

3.5. Autor priloga

Ovom varijablom želimo analizirati autora sadržaja. Postavljamo si pitanje o autoru. Autor priloga može biti novinar redakcije potpisan inicijalima, punim imenom i prezimenom, nepotpisan, ili određena agencija koja vidljivo označava svoj potpis.

Od ukupno 42 promatrana priloga, njih 50%, odnosno 21 prilog, potpisan je punim imenom i prezimenom. U devet slučajeva autor je nepotpisan, što ukupno čini 21,4%. Inicijalima je potpisano 12 autora, odnosno 28,5%. Oglasi i PR prilozima nisu uočeni u promatranim objavama.

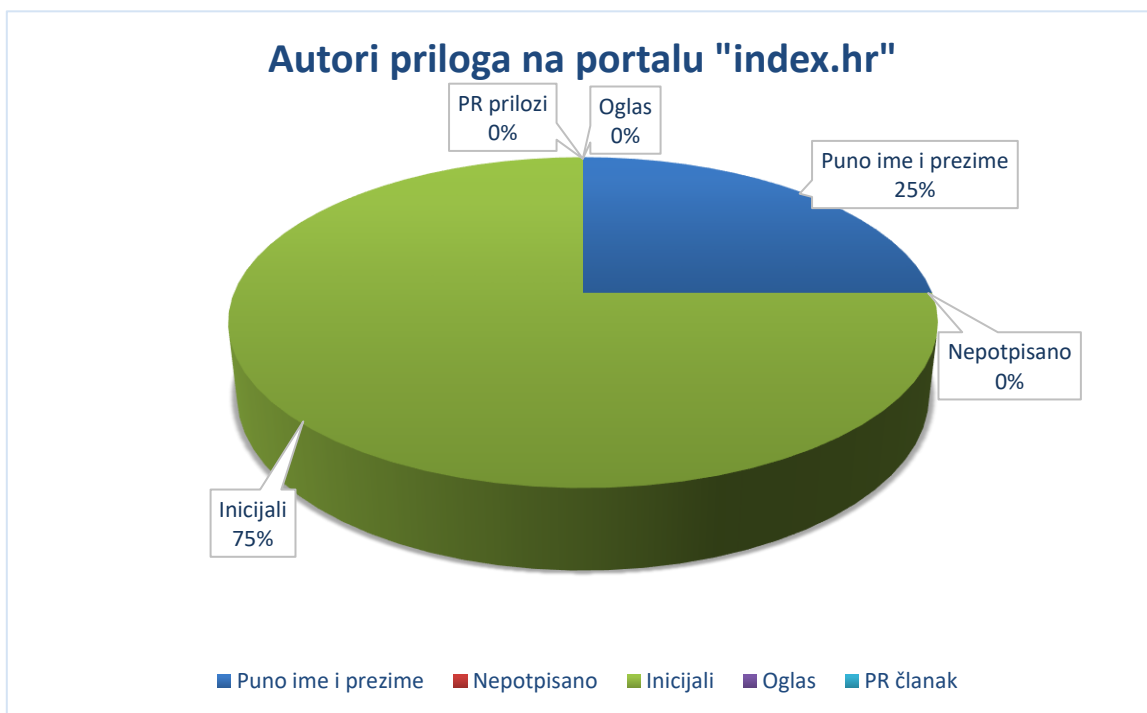
Graf 3. Autori priloga na portalu „narod.hr“

Izvor: Portal „narod.hr“

Situacija na portalu „index.hr“ različita je od one na portalu „narod.hr“. Iz grafa 4 možemo iščitati prevladavanje objava potpisanih inicijalima, ukupno njih 75%, odnosno 12 priloga. U četiri slučajeve autor je potpisan punim imenom i prezimenom, što čini ukupno 25%. Nije uočen niti jedan nepotpisani prilog niti su uočeni oglasi i PR priloz.

Graf 4. Autori priloga na portalu „index.hr“

Izvor: Portal „index.hr“

3.6. Broj izvora

U ovom dijelu želimo istražiti koliko je izvora navedeno u analiziranom sadržaju. Upravo se izvorom, na direktan ili indirektan način, naglašava tko je u novinarskoj formi dao određene podatke. Primjerice, sugovornik putem intervjua može biti izvor podataka. Naravno, veći broj izvora predstavlja i veću vjerodostojnost objavljenog priloga.

S obzirom na graf 5 možemo zamijetiti prevladavanje onih medijskih objava sa navedenim jednim izvorom na portalu „narod.hr“, točnije njih 25 od ukupno 42 istražena priloga. Dakako, pozitivno je što nije zamijećen niti jedan prilog bez navedenog izvora. Nadalje, 15 objavljenih

priloga sadrže dva navedena izvora. U jednoj medijskoj objavi navedeno je 4 izvora, te je isto tako u jednoj drugoj objavi navedeno čak 5 izvora. Nije pronađen niti jedan prilog sa navedena 3 izvora.

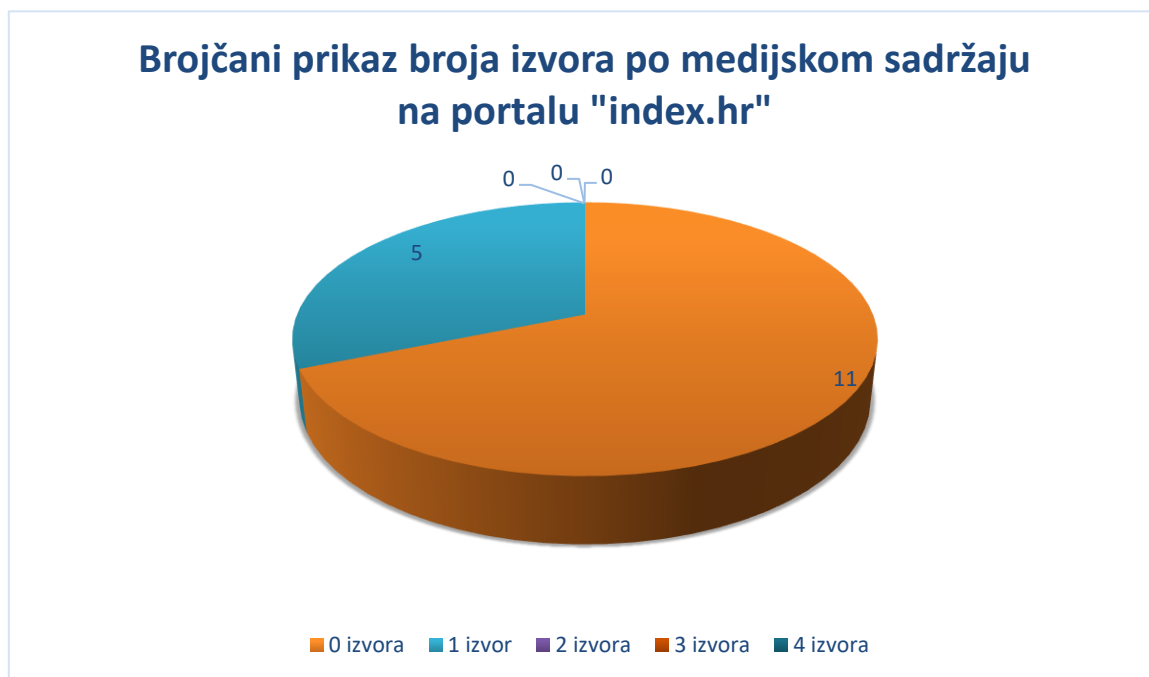
Graf 5. Brojčani prikaz broja izvora po medijskom sadržaju na portalu „narod.hr“

Izvor: Portal „narod.hr“

Portal „index.hr“ donosi nešto drugačije rezultate od portala „narod.hr“. Iz grafa 6 zamjećujemo prevladavanje onih medijskih objava bez navedenog izvora, dakle ukupno je 11 priloga sa 0 izvora. Osim toga, nije zamijećen niti jedan prilog sa po 2, 3, 4 ili više navedena izvora. Tek je u 5 slučajeva pronađen po jedan izvor i to indirektno, primjerice intervju, navedene televizijske i radijske emisije. U našem konkretnom slučaju radi se o televizijskim emisijama „Otvoreno“ i „Nedjeljom u 2“ te radijskoj emisiji „Poligraf“.

Graf 6. Brojčani prikaz broja izvora po medijskom sadržaju na portalu „index.hr“

Izvor: Portal „index.hr“

3.7. Broj komentara

Ovom varijablom želimo istražiti kolika je čitanost istraženih priloga na pojedinom portalu. Poznato je da postoje određeni *softverski* brojači pristupa stranici i priložima, ali to ne garantira da je čitatelj pročitao prilog. Možemo, dakle, pretpostaviti kako su čitatelji komentirali određeni prilog tek nakon što su ga pročitali. Ova varijabla ne može dati precizan broj čitatelja pojedine objave, zapravo broj komentara možemo prikazati kao proporcijalnu vrijednost broju čitatelja.

Tablica 4. Broj komentara

Portal	Broj priloga (1. siječanj 2018. – 30. rujna 2018.)	Ukupno komentara	Prosječan broj komentara po prilogu
„narod.hr“	42	1235	29,4
„index.hr“	16	905	56,5

Izvor: Portali „narod.hr“ i „index.hr“

U tablici 4 prikazan je ukupan broj priloga u određenom vremenskom razdoblju, ukupan broj komentara te prosječan broj komentara po prilogu. Možemo zamijetiti gotovo dvostruko veći prosječan broj komentara po prilogu na portalu „index.hr“ u odnosu na portal „narod.hr“ te on iznosi oko 57 komentara po prilogu. Na stranicama portala „narod.hr“ u prosjeku je 29 komentara po prilogu. Iako dobiveni rezultati ukupnih komentara nisu ekvivalentni broju čitatelja, možemo donijeti zaključak o većoj posjećenosti i čitanosti na stranicama „index.hr-a“ u odnosu na „naord.hr“.

3.8. Naslovi priloga

Ova varijabla, po kojoj su navedeni naslovi promatranih priloga, ima isključivo informativni karakter, dakle nema statističku ili brojčanu vrijednost te iz nje nisu doneseni nikakvi zaključci vezani za ovaj diplomski rad.

U daljnjem tekstu ispisani su svi naslovi priloga koji su obuhvaćeni u ovom istraživačkom dijelu u periodu, od 1. siječnja 2018. do 30. rujna 2018. godine, a ispisani su kronološkim redom.

3.8.1 Naslovi priloga na portalu „narod.hr“

- Rodna ideologija: ‘Transrodna osoba’ u Finskoj rodila dijete
- Između Frankensteina i Mengelea: Tko je bio dr. John Money, otac rodne ideologije, i zašto se pred smrt odrekao svojih teorija?
- Njemački zastupnik ilustrirao apsurdnost odvajanja roda i spola nametnutu kroz zakone i IK
- Dr. sc. Hrvoje Pende: Kontrarevolucija u Americi i Engleskoj – majke i očevi protiv rodne ideologije u školama
- (FOTO) Benetton u novu kolekciju uveo rodnu ideologiju
- Kako je međunarodna LGBT organizacija, ILGA Europe, unijela rodnu ideologiju u Istanbulsku konvenciju
- Zašto HRT manipulira činjenicama o Ani Raffai?
- Donosimo četiri najnevjerojatnija argumenta za ratifikaciju Istanbulske konvencije!
- Borna Puškarić: Papa Franjo je najteže riječi koristio za rodnu ideologiju kojom se potkapa temelj kršćanske vjere
- (VIDEO) Luka Mlinarić: Istanbulska konvencija u svojim temeljima sadrži rodnu ideologiju, koja je u potpunosti neznanstvena
- (VIDEO) Hasanbegović: ‘Protivimo se ratifikaciji IK’, Plenkoviću poručio: ‘O pobjedama i porazima odlučit će hrvatski narod!’
- (VIDEO) Inati se Slavonijo protiv ratifikacije Istanbulske konvencije
- Istraživanje: Zašto u Danskoj, Finskoj i Švedskoj ima više nasilja nad ženama nego u Hrvatskoj, Poljskoj i Austriji?
- Profesor Peterson: konzervativci se u Kanadi boje biti konzervativni, jer znaju da će biti ekskomunicirani i marginalizirani
- Što hrvatski biskupi kažu o ratifikaciji Istanbulske konvencije?
- Nakon što su se metkovske žene HDZ-a ogradile, HDZ-ov gradonačelnik podržao IK
- Ovo su članovi predsjedništva mladeži HDZ-a koji su dali jednoglasnu podršku Istanbulskoj konvenciji

- HNS-ova ministrica Divjak: Kako zlorabi ministarstvo za aktivizam i na to troši novac poreznih obveznika?
- Ministrica Divjak pere ruke od toga hoće li vrtići rabiti LGBT slikovnicu
- Njemačka uvodi treći spol u rodni list, “interseksualne osobe”
- Antonia Sikavica Joler: Neprofesionalno izvješćivanje o Izjavi protiv Istanbulske konvencije
- Ivan Munjin: ‘U GREVIO-u sjedi deset žena koje imaju otprilike istu poziciju o rodnoj ideologiji kao Rada Borić’
- U Sisku predstavljanje LGBT slikovnice unatoč protivljenju roditelja!
- (VIDEO) Tamara Perc o prosvjedu : ‘Učiteljica sam i neću podučavati rodnu ideologiju’
- Pročitajte koji su zastupnici HDZ-a protiv, a koji su za ratifikaciju Istanbulske
- Dr. sc. Jadranka Polović o Istanbulskoj: “Na ‘ravnopravnosti’ i ‘zaštiti’ žena mnogi odlično zarađuju”
- Škrabalo sa ‘šeficom’ svog brata – zagovarala ratifikaciju IK. Je li u sukobu interesa?
- HNS-ovka Marija Puh: ‘Plenković je obećao ratifikaciju Istanbulske konvencije kad odradi sastanke u HDZ-u’
- Marija Burazer: “Oni koji primaju plaću od novca koji plaćam u proračun me podcjenjuju i lažu”
- (FOTO) Pogledajte poruke sa splitskog prosvjeda: ‘Nećemo rodnu idiotologiju!’, ‘Plenkoviću, prijevaro!’
- Evo kako su zastupnici HDZ-a glasovali o Istanbulskoj konvenciji, jedna se zastupnica predomislila i glasovala ZA!
- (VIDEO) Plenković nakon sastanka Predsjedništva: ‘Generalni stav da se ide s ratifikacijom je generalno prihvaćen. Nije bilo potrebe za glasovanjem’
- (VIDEO) GI ‘Hrvatska protiv Istanbulske konvencije’ – prosvjed u subotu 24. 3. na Trgu žrtava fašizma, Zagreb, u 11 sati
- Bivši ravnatelj HRT-a: ‘Ako je Reiner vitez – čuvar Svetog groba, mora glasati protiv Istanbulske’
- Nino Raspudić: Zašto nismo mogli ostati suvereni?

- Marija Selak: Kad razbijete obitelj, čovjek je prikladniji za poslovno iskorištavanje
- Dr. Jure Burić (HDZ): “Odlazite, Plenkoviću, što prije, mogli smo bez Vas 1991., možemo i danas!”
- Gordana Turić na prosvjedu: Ne dopustimo nikom da bude iznad Ustava
- Govor Marije Petričević: Ne želim financirati žene koje se predstavljaju kao „zaštitnice žena“, a vrijeđaju i etiketiraju sve žene koje misle drugačije od njih
- Jadranka Sloković i Čedo Prodanović protiv GI Narod odlučuje: ‘Pod egidom borbe za ljudska prava i demokraciju guraju se najcrnje ideje’
- Koji su zastupnici dobili smiješan broj preferencijalnih glasova, a danas su glasni zagovornici IK?
- Zbog IK dr. Jure Burić istupio iz HDZ-a: “Postali ste ‘duhovni Černobil’ u hrvatskom narodu”

3.8.2. Naslovi priloga na portalu „index.hr“

- Sestra Ladislava Ilčića u Otvorenom nije prestajala lagati o Istanbulskoj konvenciji
- VELIKI ZAOKRET Crkva podržala Plenkovića i vladu oko Istanbulske konvencije
- Pročitajte dokument o zaštiti žena protiv kojeg se bune ekstremni desničari i Crkva
- FRANJEVCI O ISTANBULSKOJ KONVENCIJI Ruši se opstojnost hrvatske države
- Vaso Brkić u domoljubnom zanosu objasnio zašto će glasati protiv Istanbulske
- HDZ-ovci podivljali na Fejsu zbog Istanbulske konvencije: "Plenkoviću izdajniče, jugoudbaški sine"
- Aktivistica se žestoko posvađala s Markićkom: Nitko vam više ne vjeruje
- Rada Borić kod Stankovića ispričala zašto se 1991. vratila u Hrvatsku
- Nino Raspudić se silno boji preodgoja Hrvata, a upravo je preodgoj ono što nam treba
- Kršćanstvo umire u Europi. Događa li se to i u Hrvatskoj?
- Gej svećenik koji je uzdrmao Vatikan za Index: "Papa je samo maska iza koje se skriva crkvena mržnja"
- IMAMO SNIMKU Franjevac prepričao što mu je rekao Stier: "Andrej je otišao predaleko"

- Pop iz Vinice dijeli listiće kojima blati Istanbulsku konvenciju: "Tako plaćamo grijanje crkve"
- Pročitajte dokument o zaštiti žena protiv kojeg se bune ekstremni desničari i Crkva
- POGLEDAJTE VIDEO Ministrica "Tako vam je to u braku" kaže da je nasilje u obitelji sad prvi put definirano
- Sabor izglasao Istanbulsku konvenciju

3.9. Evaluacija u odnosu na postavljene hipoteze

Na temelju analize rezultata analiziranih priloga možemo potvrditi ili opovrgnuti tri zadane hipoteze.

Prva hipoteza glasila je: Sadržaji priloga portala „narod.hr“ o rodnoj ideologiji negativno su konotirani. Kod portala „narod.hr“ prevladava negativan sadržaj o rodnoj ideologiji, zapravo uočeno je 29 priloga sa negativnim sadržajem. Istovremeno, na „index.hr-u“ zapaženo je blago prevladavanje neutralno orijentiranih priloga, točnije njih 8. Rezultati potvrđuju predviđanja o negativnoj orijentiranosti sadržaja priloga, stoga možemo potvrditi ovu hipotezu.

Nadalje, druga hipoteza glasi: Ukupna brojčana vrijednost priloga o rodnoj ideologiji na portalu „narod.hr“ veća je u odnosu na portal „index.hr“. Portal „narod.hr“ pisao je mnogo više o temi rodna ideologija, u istom vremenskom periodu objavljena su 42 priloga, za razliku od portala „index.hr“ koji objavljuje 16 priloga o navedenoj tematici. Kao što je i predviđeno, rezultati potvrđuju veću ukupnu brojčanu vrijednosti priloga na „narod.hr-u“ u odnosu na „index.hr“ o konkretnoj tematici, stoga možemo potvrditi i ovu hipotezu.

U konačnici, treća hipoteza glasi: Sadržaji priloga portala „index.hr“ o rodnoj ideologiji temeljit će se na senzacionalističkom pristupu. Portal „narod.hr“ objavljuje 3 priloga koji su okarakterizirani kao senzacionalistički. Nadalje, „index.hr“ ne piše senzacionalistički na temu

rodna ideologija u konkretnom vremenskom periodu. Na temelju provedenih istraživanja možemo donijeti odluku o odbacivanju posljednje hipoteze.

4. ZAKLJUČAK

Analizom sadržaja dva, svjetonazorski različita, portala („narod.hr“ i „index.hr“) prikazan je način na koji se reprezentira tema rodna ideologija. No prije same analize bilo je potrebno objasniti pojam rodne ideologije. Krenuvši od etimološke i povijesne analize, pristigli smo do odnosa rodne ideologije i suvremenog društva te stava Katoličke crkve o ovoj tematici. U konačnici je analizirana i Istanbulska konvencija koja je izazvala velike prijepore i zanimanje javnosti u Republici Hrvatskoj, posebice u vrijeme neposredno prije ratificiranja ove Konvencije. Shodno tome odabrano je i konkretno vremensko razdoblje, prije i nakon donošenja Istanbulske konvencije u Saboru, u kojem smo analizirali sve priloge koji govore o rodnoj ideologiji na dva, ranije navedena, portala.

Pojam ideologija označava sustav vjerovanja i vrijednosti koji čini osnovu za određenu vrstu misli, bila ona politička, ekonomska, socijalna, itd. Za tradicionaliste, rodna ideologija poriče prirodan i biološki temelj razlika između muškaraca i žena, zapravo kultura i društvo nameću svoju odgovarajuću ulogu muškarcima i ženama. S druge strane imamo liberalna stajališta prema kojima rodna ideologija nije ideologija, već mit ili fikcija koja potencijalno može ugroziti prava žena i LGBT osoba. Drugim riječima, razlikovanje spola od roda je nešto potpuno slobodno i prihvatljivo, stajalište o kojem se ne treba previše polemizirati.

Na temelju provedenog istraživanja možemo donijeti zaključak o većem interesu desno orijentiranih medija, u našem slučaju to je portal „narod.hr“, za ovu tematiku. Takvi mediji, ali i općenito dio populacije koji se smatra konzervativnim ili desničarski orijentiran, u rodnoj ideologiji uviđaju nešto potpuno ne prihvatljivo i protuprirodno, jednostavno rečeno, uviđaju problem s kojim se ne mogu pomiriti. Iz tog razloga proizlazi veća potreba pisanja, objavljivanja, čitanja i informiranja na ovu tematiku. S druge strane imamo liberalno i ljevičarsko orijentiranu populaciju i medije kojima rodna ideologija općenito ne predstavlja problem, zapravo ona je nešto moderno i apsolutno prihvatljivo te nema potrebe da se o takvoj tematici previše raspravlja. Osim toga, smatraju kako ta ideologija nije niti prisutna u

dokumentu poput Istanbulske konvencije. Blago prevladavanje neutralno orijentiranih priloga na portalu poput „index.hr-a“, upućuje na svojevrsnu ravnodušnost oko teme kao što je rodna ideologija. No unatoč toj „ravnodušnosti“, pojmovi poput rodnih studija, rodnog identiteta i rodne ideologije relativno su noviji pojmovi te možemo biti uvjereni kako će se o tim temama pisati, čitati, polemizirati i u budućnosti.

5. LITERATURA

Knjige:

ALLYN, David S., *Make Love, Not War. The Sexual Revolution: An Unfettered History*, Routledge, New York, 2001.

ANIĆ Vladimir, GOLDSTEIN Ivo, *Rječnik stranih riječi*, Novi Liber, Zagreb, 2000.

ANIĆ, Jadranka Rebeka, *Kako razumjeti rod? Povijest rasprave i različita razumijevanja u Crkvi*, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, 2001.

ARAMINI, Michele, *Uvod u bioetiku*, KS, Zagreb, 2009.

BIBLIJA, *Stari i Novi zavjet*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2012.

BUTLER, Judith, *Nevolje s rodom: feminizam i subverzija identiteta*, Ženska infoteka, Zagreb, 2000.

ENGELS, Friedrich, *Porijeklo porodice, privatnog vlasništva i države*, Naprijed, 1973.

FOUCAULT, Michel, *Znanje i moć* (izbor Hotimir Burger i Rade Kalanj), NZ Globus i Filozofski fakultet u Zagrebu, Zagreb, 1994.

FRANJO, *Amoris Laetitia – Radost ljubavi*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2016.

HERZOG, Dagmar, *Seksualnost u Europi 20. stoljeća*, Zagreb Pride, Zagreb, 2015.

HRABAR, Dubravka, *Istanbulska konvencija i zamke rodne perspektive*, Vlastita naklada, Zagreb, 2018.,

IVAN PAVAO II., *Centesimus annus - Sto godina*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1991.

IVAN PAVAO II., *Familiaris consortio - Obiteljska zajednica*, Apostolska pobudnica o zadaćama kršćanske obitelji u suvremenom svijetu 1981., Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2009.

KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE, *Persona humana*, Izjava Kongregacije za nauk vjere o nekim pitanjima seksualne etike, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2003.

KUBY, Gabriele, *Svjetska seksualna revolucija. Uništenje slobode u ime slobode*, Naklada Benedikta, Zagreb, 2013.

MARIĆ, Tihomir, *Medijska politika od indoeuropskog praroda do Ujedinjenih naroda*, Ziral, Mostar, 2003.

MATULIĆ, Tonči, *Bioetika*, GK, Zagreb, 2001.

MORROW, D. F., MESSINGER L., *Sexual Orientation and Gender Expression in Social Work Practice*, Columbia University Press, 2006.

PEETERS, Marguerite A., *Rodna revolucija*, Verbum, Split 2016.

REICH, Warren, *Encyclopedia of Bioethics*, Free Press, 1978.,

REICH, Warren, *Encyclopedia of Bioethics*, Simon & Schuster Macmillan, 1995.,

STEINBOCK, Bonnie, *The Oxford Handbook of Bioethics*, Oxford University Press, New York, 2007.

SVETI ZBOR ZA KATOLIČKI ODGOJ, *Odgojne smjernice o ljudskoj ljubavi*, Obris spolnoga odgoja, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1996.

VALJAN, Velimir, *Bioetika*, Svjetlo riječi, Sarajevo – Zagreb, 2004.

VALJAN, Velimir, *Moral spolnosti braka i obitelji*, Svjetlo riječi, Sarajevo, 2002.

WARREN, M. A., *The Nature of Woman: An Encyclopedia & Guide of the Literature*, Edgepress, 1980.

Prilozi u periodici:

BENKOVIĆ, V., BALABANIĆ I., Analiza sadržaja najposjećenijih hrvatskih internetskih portala, *Medijska istraživanja*, 2010., 43-56.

ČEPO, D., Prikazi, *Revija za sociologiju*, 2017., 361-364.

DELAMATER, J. D., J. SHIBLEY HYDE, Esencijalizam nasuprot socijalnom konstrukcionizmu u proučavanju ljudske seksualnosti, *Reč*, 2002., 203-218.

DRAGOJEVIĆ, S., KANIŽAJ, I., ZEBEC, I., Medijska analiza odabranih tiskovina na temu stranih poduzetnika u Hrvatskoj, *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 2004., 69-70.

DULČIĆ, Dunja, Masovni mediji i postmoderno društvo, *Media, culture and public relations* 5, 2014., 87-97.

EID, Mahmoud, WARD, Stephen J. A., Ethics, New Media, and Social Media, *Global Media Journal*, 2009., 1-4.

JAKOPOVIĆ H., MIKELIĆ PRERADOVIĆ, N., Identifikacija online imidža organizacija temeljem analize sentimentata korisnički generiranog sadržaja na hrvatskim portalima, *Medijska istraživanja*, 2016., 63-82.,

MARSCHÜTZ, G., Dokidanje biološkog spola? Teološke napomene o raspravi o rodu na katoličkom području, *Riječki teološki časopis*, 2014., 368-369.

MARUNČIĆ, S., Istanbulska konvencija, *Crkva u svijetu*, 2019., 151-154.

MATIĆ, D., KOPREK, I., Bioetička i ideološka pozadina »rodne teorije«, *Obnovljeni život*, 2014., 381-392.

MUŽIĆ, J., Etika – Umijeće življenja, *Metodički ogledi*, 2003., 49-60.

PAVLIĆ, R. (2014)., Muško i žensko stvori ih. Pečat kršćanske antropologije, *Riječki teološki časopis*, 2014., 321-338.

PEDERIN, I., Spolnost, brak, emancipacija žene i homoseksualnost u povijesti, književnosti i filozofiji, *Crkva u svijetu*, 2003., 109-141.

PETKOVIĆ, K., Analiza diskursa Istanbulske konvencije, *Anali* 2019., 119-154.

SOLOMON, Robert C., Seks kao jezik, *Suvremena filozofija seksualnosti*, Kruzak, Zagreb, 2003., 105-125.

SORTA-BILAJAC, Bioetika i novinarstvo, *MediAnali*, 2007., 179-194.

ŠKOKIĆ, T., Znanstveno discipliniranje ljubavi, *Etnološka tribina*, 2005., 23-37.

ŠOLIĆ, P., Kršćanski pogled na seksualnost, *Crkva u svijetu*, 1987., 19-31.

VOLARIĆ MRŠIĆ, A., Bioetika u hrvatskom dnevnom tisku, *Obnovljeni Život*, 2017., 317-332.

WHITEHEAD, A. L., Gender Ideology and Religion: Does a Masculine Image of God Matter?, *Review of Religious Research*, 2012., 139-156.

Ostali internetski izvori:

BITNO.NET, „*Narod.hr*, internetski portal udruge *U ime obitelji*, započeo s radom“, (<https://www.bitno.net/vijesti/hrvatska/narod-hr-internetski-portal-udruge-u-ime-obitelji-poceo-s-radom/>, zadnji pristup 15. listopada 2018.)

ENCYCLOPEDIA BRITANNICA, „*Gender Identity*“, (<https://www.britannica.com/topic/gender-identity>, zadnji pristup 30. travnja 2020.)

HLI, Staff, „*Understanding Gender Ideology*“, (<https://www.hli.org/resources/the-roots-of-gender-ideology/>, zadnji pristup 30. travnja 2020.)

HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA, Leksikografski zavod Miroslava Krlež, „*Masovni mediji*“, (<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=39312>, zadnji pristup 2. listopada 2018.)

HUMAN RIGHTS CAMPAIGN, „*Sexual Orientation and Gender Identity Definitions*“, (<https://www.hrc.org/resources/sexual-orientation-and-gender-identity-terminology-and->

[definitions](#), zadnji pristup 30. travnja 2020.)

INDEX.HR, „15 Godina Povijest Indexa“, (<https://www.index.hr/vijesti/clanak/15-godina-indexa-povijest/1011291.aspx>, zadnji pristup 15. listopada 2018.)

MARKOTIĆ, J. „Komu smeta kritika rodne ideologije?“, (<https://www.bitno.net/vjera/formacija/komu-smeta-kritika-rodne-ideologije/> zadnji pristup 2. svibnja 2020.)

NEW WORLD ENCYCLOPEDIA, „Gender“, (www.newworldencyclopedia.org/entry/gender, zadnji pristup 15. listopada 2018.)

PARIS, Lidija, „Rodna ideologija prvo želi uništiti kategoriju spola, a potom naciju i parlamentarnu demokraciju“, (<https://www.bitno.net/vjera/rodna-ideologija-prvo-zeli-unistiti-kategoriju-spola-potom-naciju-parlamentarnu-demokraciju/>, zadnji pristup 1.5.2020.)

REID, Graeme, „Breaking the Buzzword: Fighting the “Gender Ideology” Myth“, (<https://www.hrw.org/news/2018/12/10/breaking-buzzword-fighting-gender-ideology-myth>, zadnji pristup 1. svibnja 2020.)

Prilog

Analitička matrica

MATRICA ZA ANALIZU DNEVNIH INFORMATIVNIH INTERNETSKIH PORTALA	
	Ponuđeni odgovor:
1. Rubrika:	1. stalna
	2. povremena (tjedna)
	UKUPNO:
2. Vrsta priloga:	1. domaća vijest (do 1/3 kartice)
	2. strana vijest (do 1/3 kartice)
	3. izvještaj (više od 1/3 kartice)
	4. novinski članak
	5. komentar
	6. intervju
	7. reportaža
	8. stručni osvrt
	9. kolumna (u stalnoj rubrici)
	10. ostalo
	UKUPNO:
3. Najava priloga na naslovnoj stranici:	1. Da
	2. Ne
	UKUPNO:
4. Istaknutost naslova priloga:	1. manji od ostalih
	2. jednak ostalima
	3. veći od ostalih
	UKUPNO:
5. Veličina priloga:	1. 1/4 kartice ili manje
	2. 1/4 do 1/2 kartice
	3. 1/2 kartice do 1 kartica
	4. više od 1 kartice
	UKUPNO:
6. Prilog govori o:	1. temi rodne ideologije općenito
	2. pojedinim slučajevima
	3. ugroženosti temeljnim ljudskim pravima
	4. zakonskim regulativama u RH
	5. općenito o genetičkom inženjeringu
	6. ostalo

	UKUPNO:
7. Usmjerenost priloga na rodnu ideologiju:	1. rodna ideologija je sporedna tema ili se tek spominje
	2. rodna ideologija je podjednako zastupljen s drugim temama
	3. rodna ideologija je dominantna, ali ne i jedina tema
	4. prilog govori isključivo o rodnoj ideologiji
	5. ne može se odrediti
	UKUPNO:
8. Smjer priloga:	1. pozitivan
	2. neutralan
	3. negativan
	UKUPNO:
9. Funkcija priloga:	1. informacija
	2. edukacija
	3. senzacija
	4. reklama
	5. ne može se odrediti
	UKUPNO:
10. Razina teme:	1. konkretna (slučaj, pojedinac, situacija)
	2. općenita (široko određen slučaj)
	3. ne može se odrediti
	UKUPNO:
11. Dubina obrade teme:	1. površinska
	2. dubinska
	3. ne može se odrediti
	UKUPNO:
12. Prilog je napisao:	1. novinar
	2. znanstvenik
	3. drugo
	4. nije navedeno
	UKUPNO:
13. Prilog je orijentiran na:	1. opću, širu javnost
	2. užu javnost (educiraniju)
	3. institucije
	4. ne može se odrediti
	UKUPNO:
14. Prilog je opremljen:	1. fotografijom u boji
	2. crno-bijelom fotografijom
	3. grafičkom ilustracijom
	4. kombinacijom navedenog
	5. nema fotografije

	<u>UKUPNO:</u>
15. Uloga fotografije:	1. ilustrirati
	2. uvjeriti
	3. dokumentirati
	4. drugo
	<u>UKUPNO:</u>
16. Tema fotografije:	1. portret osobe (ljudi)
	2. neutralne situacije (sastanci, životinje, biljke, hrana i sl.)
	3. tablice, grafikoni, sheme i sl.
	4. nema fotografije
	5. drugo
	<u>UKUPNO:</u>